

bilingües = Bilingual Communities and Individuals: Actas do I Simposio Internacional sobre o Bilingüismo = Proceedings from the First International Symposium on Bilingualism (Universidade de Vigo, Galicia-Spain, 21-25 Outubro / October 1997), Vigo, Universidade de Vigo, Servicio de Publicacións, 2003:94-103, CD-ROM / Formato: PDF. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Vigo, Universidade de Vigo, Seminario de Sociolingüística e Bilingüismo, [2005], <<http://webs.uvigo.es/ssl/actas1997/01/Prego.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 01/03/2006].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIAFÁSICA (REXISTRO COLOQUIAL)

Analízase a reformulación das formas *leituga*, *leitugha*, *lechugha* que fan os participantes en diversos regateos das feiras da bisbarra de Bergantiños (CO) e como estes procesos de reformulación conectados con outras estratexias discursivas contribúen á creación do litixio verbal, esencia do discurso persuasivo e defensivo dos regateos. Este xénero discursivo é entendido como acción social, na que se producen as identidades socio-discursivas *comprador-regateador* / *vendedor-regateador* e na que se evocan as identidades locais dos participantes (rural, urbano, etc.) [A.].

Vid. tamén as entradas 590, 640-1, 640-2, 641, 642, 833-1.

► 4 LEXICOLOXÍA, LEXICOGRAFÍA E ONOMÁSTICA

41 Lexicoloxía

411 Estruturas léxicas

246 (N/04). GARGALLO GIL, José Enrique: “Frontera y fronteras en romance”, *Anuari de Filologia - G*, XXVI/14, 2004:51-63.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. XERAL/PANROMÁNICO | 3. DIACRÓNICO | 4. C

Analízase o termo *frontera* (< *FRONTE* + *-ARIA*) e algúns dos seus sinónimos romances: gal. e port. *fronteiro/-a*, rom. *frontiera*, *fruntarie*, fr. *frontière*, oc. *frontièra*, *frontiero*, it. *frontiero/-a*. A seguir, analízanse diversos derivados de voces romances que significan «fronteira, límite»: cast. *raya* e *muga* < éusc. *muga* «mojón», gal. e port. *raia* (e os derivados *arraia*, (*ar*)*raiano/-a*, (*ar*)*raiar*, *raio/-a*), *linde*, *lindar*, *lindeiro*, *marco*, *estrema*, *estremar*, *estremeiro*, cat. *ra(t)lla*, *boga* e *franja*, aragonés *buga*, *güega*, *guaga*, *huega*, *buga*, *búa*, aranés *mòga* e o rom. *granita*, *hotar*. | Índice: Justificación | 1. De *fronteira* a *frontiera* (lat. *FRONTE* + *-ARIA*) | 2. *Raya* / *raia*. *Ratlla* | 3. *Muga* («mojón, linde, frontera») y formas afines. Del lado peninsular de los Pirineos | 4. La *Franja* | 5. *Granita* y *hotar* con sus familias derivativas. En los linderos de la romani(cidad) | 6. Otros *límites* en romance.

247 (N/05). GARRIDO, Carlos: “Delineamento e aplicación de un modelo de avaliación da calidade da lingua especializada técnico-científica cultivada no galego-portugués da Galiza (a propósito da *Enciclopedia Galega Universal*)”, *Agália*, 83-84, 2005:51-118. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Vigo], Universidade de Vigo, Páxina persoal do autor, [2006], <<http://webs.uvigo.es/cgarrido/EGU.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 23/10/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ESCRITA: INF. DIAFÁSICA (REXISTRO CIENTÍFICO-TÉCNICO)

Ofrece un modelo de avaliación da linguaxe técnico-científica empregada actualmente en galego, aplicándoo, a seguir, aos artigos técnico-científicos da *Enciclopedia Galega Universal* (1999-) que publica a editorial Ir Indo [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

248 (N/04). MARIÑO VARELA, Nuria: “O campo semántico da neve”, en Rosario Álvarez Blanco, Francisco Fernández Rei e Antón Santamarina (eds.), *A Lingua Galega: historia e actualidade: Actas do I Congreso Internacional (Santiago de Compostela, 16-20 de setembro de 1996)*, IV, [Organizado polo] Instituto da Lingua Galega, Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega / Instituto da Lingua Galega, [2004]:517-529, 5 mapas. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, [2008], <http://consellodacultura.org/mediateca/files/2008/05/lingua_vol_iv.pdf>, [Formato: PDF], [Consulta: 15/05/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL/ESCRITA: INF. DIATÓPICA

Na primeira parte do traballo descríbese por medio de mapas a distribución espacial dos termos que designan o concepto *neve* e afíns no galego oral actual, baseándose fundamentalmente nos datos tirados do *ALGa* e do *Arquivo do Galego Oral* do ILG. A seguir, confróntanse os resultados obtidos cos que aparecen nos dicionarios galegos de uso máis frecuente [*Dicionário da lingua galega* [entrada 102] dirixido por Isaac Alonso Estravíz; *Diccionario Xerais da lingua* (1986, vid. *BILEGA* 1999) de María do Carme Ares Vázquez et al.; *Diccionario enciclopédico gallego-castellano* (1958, vid. *BILEGA* 1047) de Eladio Rodríguez González; *Diccionario da lingua galega* (1990, vid. *BILEGA* 202) dirixido por Constantino García e coordinado por Antón Santamarina e Manuel González González] e no *Vocabulario ortográfico da lingua galega (Versión provisional)* (1989, vid. *BILEGA* 288) do Instituto da Lingua Galega e a Real Academia Galega. Recóllense as seguintes denominacións: *farrapo, farrapa, farraspa, farrampo, ferrepa, zarrapo, zarrapa, zarrampallo, felepa, felerpa, falepa, falerpa, falopa, faloupa, folepa, folepo, folerpa, folerpo, folercha, fulepa, fulipada, fiarpa, fierpa, zalopa, celopa, zalerpa, celerpa, trapo*.

249 (N/04). SÁNCHEZ CID, María: “Denominacións para *anoitecer* en galego moderno”, en Rosario Álvarez Blanco, Francisco Fernández Rei e Antón Santamarina (eds.), *A Lingua Galega: historia e actualidade: Actas do I Congreso Internacional (Santiago de Compostela, 16-20 de setembro de 1996)*, IV, [Organizado polo] Instituto da Lingua Galega, Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega / Instituto da Lingua Galega, [2004]:563-573, 2 mapas. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, [2008], <http://consellodacultura.org/mediateca/files/2008/05/lingua_vol_iv.pdf>, [Formato: PDF], [Consulta: 15/05/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL/ESCRITA: INF. DIATÓPICA

Na primeira parte do traballo descríbese a distribución espacial dos distintos termos que conforman o campo semántico *anoitecer* no galego oral actual, baseándose fundamentalmente nos datos tirados do *ALGa* e do *Arquivo do Galego Oral* do ILG. A seguir, analízase como está representado este campo semántico nos dicionarios galegos actuais [*Dicionário da lingua galega* [entrada 102] dirixido por Isaac Alonso Estraviz; *Diccionario Xerais da lingua* (1986, vid. *BILEGA* 1999) de María do Carme Ares Vázquez et al.; *Diccionario da lingua galega* (1990, vid. *BILEGA* 202) dirixido por Constantino García e coordinado por Antón Santamarina e Manuel González González] e no *Vocabulario ortográfico da lingua galega (Versión provisional)* (1989, vid. *BILEGA* 288) do Instituto da Lingua Galega e a Real Academia Galega. Pártese de oito termos extraídos do material recollido nos cuestionarios do *ALGa* (529: *Tardiña ou atardecer*; 530: *Anoitecer*; 531: *Entre día e noite / Entre lusco e fusco*; 532: *Anoitecida / Ó zarrar da noite*; 534: *Escurecer*; 534.1: *Tarde*; 534.2: *Serán*; 575: *Posta do sol*), centrándose especialmente nas formas *atardecer* e *anoitecer*. Recóllense as seguintes denominacións: *atardecer, tardía, tardita, tardiña, tardequía, á tardiña, á tardiña baixa, tarde, á tarde, á tarde baixa, noitiña, noitía, o anoitecer, serán, serán baixa, seriña da tarde, estar ó serao da noite, resío da noite, escurecer, escorecer, oscurecer, pardo, empardecer, espardecer, apardecer, postura do sol, baixada do sol, meterse o sol no burato, axexo, aguainta, luzada, posta do sol, poñerse o sol, pórse o sol, apoñerse o sol, aporse o sol, opoñerse o sol, traspór o sol, estarse poñendo o sol, estarse pondo o sol, pasar o sol, meterse o sol, meter o sol, metida do sol, varrer o sol, está varrendo, irse o sol, al caer el sol, desaparecer, escurrirse, vérselle as barbas ó sol, recollese el sol, o zarrar do día, pechar o día, asurecer, estar escurecendo, ir escirecendo, facer escuro, quedar a escuras, ser noite, ta noite, ta noite moi escura, anoutece, pardear, entre lusco e fusco, entre noite e día, entre día e noite, entre lusque e fusque, entre lusco fusco, luscofusco, entre o lusco e o fusco, o lusco, lusquefuxe, entre luscas e fuscas, ó fusco non fusco, entre fusque e fusque, entre rusque fuste, entre trusque e fusque, noubra e fusco, entre luces, entre luz e fuz, entre luces de día, luz con luz, entre lume e fusco, entre lumes, entre lumbres, entre lumes e día, entre lumes e fumes, entre lumes de día e noite, vexo non vexo, ó viche non viche, ó anoitecer, á xunta da noite, ó empardecer, o escurecer, al escurecer, al oscurecer, craror, atardecina, medio prado media leira, faer sombra a nariz, anoitecida, etc.*

250 (N/04). VARELA VÁZQUEZ, Begoña: “Denominacións para *pedra*, *penedo* e conceptos afíns en galego”, en Rosario Álvarez Blanco, Francisco Fernández Rei e Antón Santamarina (eds.), *A Lingua Galega: historia e actualidade: Actas do I Congreso Internacional (Santiago de Compostela, 16-20 de setembro de 1996)*, IV, [Organizado polo] Instituto da Lingua Galega, Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega / Instituto da Lingua Galega, [2004]:575-584, 3 mapas. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, [2008], <http://consellodacultura.org/mediateca/files/2008/05/lingua_vol_iv.pdf>, [Formato: PDF], [Consulta: 15/05/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL/ESCRITA: INF. DIATÓPICA

Na primeira parte do traballo descríbese a distribución espacial dos distintos termos que conforman este campo semántico (*pedra*, *penedo* e afíns) no galego oral actual, baseándose fundamentalmente nos datos tirados do *ALGa* e do *Arquivo do Galego Oral* do ILG. A seguir, analízase como está representado este campo semántico nos dicionarios galegos actuais [*Dicionário da lingua galega* [entrada 102] dirixido por Isaac Alonso Estraviz; *Diccionario Xerais da lingua* (1986, vid. *BILEGA* 1999) de María do Carme Ares Vázquez et al.; *Diccionario da lingua galega* (1990, vid. *BILEGA* 202) dirixido por Constantino García e coordinado por Antón Santamarina e Manuel González González] e no *Vocabulario ortográfico da lingua galega (Versión provisional)* (1989, vid. *BILEGA* 288) do Instituto da Lingua Galega e a Real Academia

Galega. Pártese dos datos extraídos do material recollido nos cuestionarios do ALGa (133: *Referida ao concepto xeral*; 735: *Pedra grande*; 739: *Pedra pequena*). Recóllense as seguintes denominacións: *pedriña, pedrusco, pedrozo, pedregoso, pedreira, pedroulo, pedruallo, pedra de río, pedra de seixo, pena, roca, fraga, pedra que vela, pedra que desvela, peña, penedo, peneda, penelo, penela, cón, conle, petón, pelouro, coio, gouño, goño, croio, goullo*.

Vid. tamén as entradas 111, 165, 308, 323, 384, 443-1, 455, 919, 921, 927-2, 941, 942-1.

412 Renovación do léxico

251 (R/04). BOGDANOW, Fanni: “Old Portuguese *seer em car teudo* and the Priority of the Portuguese *Demanda do Santo Graal*”, *RPh*, XXVIII/1, 1974-75:48-51. | [Ed. facs. en liña]: [Ann Arbor, MI], ProQuest, Periodicals Archive Online, 2004, <<http://pao.chadwyck.co.uk/marketing.do>>, Formatos: TIFF/PDF, [Consulta: 01/12/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO E DIACRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Inclúe o estudo da posible procedencia provenzal da voz gal.-port. *car*.

252 (N/05). ESPINOSA ELORZA, Rosa María: “Cambios léxicos en los romances peninsulares medievales: Introducción y difusión de vocablos ultrapirenaicos a través del Camino de Santiago”, *Iacobus*, 19-20, 2005:59-74.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. IBERORROMÁNICO | 3. DIACRÓNICO | 4. PM

Contribución ao estudo dalgunhas mudanzas léxicas producidas en linguas e dialectos romances falados no norte da Península Ibérica durante a Idade Media, analizando a importancia do Camiño de Santiago na introdución e na difusión de termos procedentes do outro lado dos Pirineos. Estúdanse as seguintes voces e familias léxicas: *peregrino, romero, hospedar, mesón* e *albergar*. A documentación destes termos corresponde a obras como o *Códice Calixtino* (1ª metade do séc. XII), *Liber Sancti Jacobi* (1ª metade do séc. XII), *Historia Compostelana* e o *Foro Real* (1280?) de Afonso X o Sabio, entre outras.

253 (R/05). GRAÑA NÚÑEZ, Xosé: “Algunhas repercusións lingüísticas das transformacións do mundo rural”, en Rosario Álvarez Blanco, Francisco Fernández Rei e Antón Santamarina (eds.), *A Lingua Galega: historia e actualidade: Actas do I Congreso Internacional (Santiago de Compostela, 16-20 de setembro de 1996)*, II, [Organizado polo] Instituto da Lingua Galega, Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega / Instituto da Lingua Galega, [2004]:353-359. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, [2005], <http://www.consellodacultura.org/mediateca/pubs.pdf/galego_historia_2.pdf>, [Formato: PDF], [Consulta: 13/01/2005].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Análizanse as repercusións lingüísticas xurdidas por mor das transformacións sociais que sufriu Galicia nos últimos anos (a despoboación do mundo rural ou os cambios na vida social e laboral). A renovación léxica é un dos problemas aos que se ten que enfrontar a lingua como consecuencia destes cambios e cómpre “crear un código lingüístico axeitado ós novos ámbitos de uso” (p. 354), mais isto tamén implica

a perda dunha gran parte do “noso léxico máis tradicional e singular” (p. 355) desaparecendo así unha das características máis senlleiras do galego.

254 (R/05). LÓPEZ FERNÁNDEZ, Susana / MONTES GARCÍA, Laura: “Notas sobre a creación non planificada de palabras en lingua galega (Ano 2003)”, en Xosé López (coord.), *A comunicación en Galicia 2004*, Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, Sección de Comunicación, [2004]:209-226 (= *Informes*). | [Ed. facs. en liña n.v.]: [2005], <http://www.consellodacultura.org/mediateca/pubs.pdf/comunicacion_2004.pdf>, [Formato: PDF], [Consulta: 09/02/2005].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ESCRITA: INF. DIAFÁSICA (LINGUA DA PRENSA)

Estudo dos neoloxismos formais no galego contemporáneo a partir dun corpus baseado nas edicións en rede de *Vieiros*, *A Nosa Terra*, *O Correo Galego*, *Galicia Hoxe* e *Canal Ciencia* durante a primeira metade de 2003. Os tres procedementos empregados na formación de neoloxismos son a derivación, a composición e os préstamos, se ben é a derivación, por medio da sufixación, prefixación e a derivación parasintética, a máis rendible á hora de crear substantivos, adxectivos e verbos novos. Segundo o campo temático, os autores sinalan que nos campos relacionados coas novas tecnoloxías o máis frecuente é o emprego da composición e dos préstamos, mentres que no campo da economía e da política se recorre maioritariamente á derivación. Conclúen que, se ben o galego emprega maioritariamente recursos internos da lingua, tamén se constata unha utilización moi importante de préstamos sen adaptar doutras linguas, principalmente do inglés e do castelán, malia existiren formas equivalentes no galego (p. 225).

255 (N/05). MONTERO CARTELLE, Emilio: “Unha verba, moitos problemas e algunhas solucións. A linguaxe erótica no galego medieval”, en Ana Isabel Boullón Agrelo, Xosé Luis Couceiro Pérez e Francisco Fernández Rei (eds.), *As tebras alumeadas: Estudos filolóxicos ofrecidos en homenaxe a Ramón Lorenzo*, [Promovido polo] Departamento de Filoloxía Galega, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago, 2005:205-218 (= *Homenaxes*).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. ME | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

O autor reflexiona sobre os problemas que presenta o estudo do eufemismo e do disfemismo no galego medieval e as formas de resolvelos que ofrece a lingüística actual. Deste xeito, comeza caracterizando en termos xerais o léxico sexual, para logo desenvolver un estudo particularizado da interdicción sexual e, máis concretamente, do termo *foder*. Conclúe que a aparición deste termo e dos seus derivados está limitada aos textos da lírica profana galego-portuguesa e aos foros, por seren as únicas obras capacitadas para recolleren testemuñas de voces sen dúbida vixentes e cunha ampla difusión na lingua oral medieval.

256 (R/05). RODRÍGUEZ RÍO, Xusto A.: “O tratamento dos empréstitos: Unha proposta de actuación”, en Rosario Álvarez Blanco, Francisco Fernández Rei e Antón Santamarina (eds.), *A Lingua Galega: historia e actualidade: Actas do I Congreso Internacional (Santiago de Compostela, 16-20 de setembro de 1996)*, II, [Organizado polo] Instituto da Lingua Galega, Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega / Instituto da Lingua Galega, [2004]:407-415. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, [2005], <http://www.consellodacultura.org/mediateca/pubs.pdf/galego_historia_2.pdf>, [Formato: PDF], [Consulta: 13/01/2005].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL/ESCRITA: INF. DIAFÁSICA

Faise unha proposta de tratamento dos empréstitos en galego tomando como base a análise de catro obras: *Vocabulario ortográfico da lingua galega (Versión provisional)* (1989, vid. BILEGA 288) do Instituto da Lingua Galega e a Real Academia Galega, *Diccionario de dúbidas da lingua galega* (1991, vid. BILEGA 94) coordinado por Benigno Fernández Salgado, *Vocabulario elemental do deporte* (1988, vid. BILEGA 513) de Paulino Novo Folgueira e “Glosario de anglicismos: propostas de traducción e adaptación” (1994, vid. BILEGA 2764) de Gonzalo Constenla Bergueiro. O autor sinala algunhas pautas que axudan a determinar cando incluír unidades doutros sistemas lingüísticos no corpus do léxico do galego e, en caso de o facer, determinar o procedemento de integración máis conveniente (estranxeirismo, adaptación ou calco).

Vid. tamén as entradas 56, 155, 247, 273, 328, 394, 655, 772, 774, 847-2, 848-1, 930, 935, 948, 1160, 1165.

413 Fraseoloxía

257 (R/05). ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María: “A manipulación das unidades fraseolóxicas”, *Madrygal*, 2, 1999:31-40. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Madrid, Universidad Complutense de Madrid, Portal de Revistas Científicas Complutenses, [2005], <<http://www.ucm.es/BUCM/revistas/fil/11389664/articulos/MADR9999110031A.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 12/01/2006].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Analiza as manipulacións que se basean no dobre contido potencial das unidades fraseolóxicas (manipulación da idiomaticidade e da fixación). Segundo a autora, este xogo é un recurso moi frecuente tanto na lingua escrita como na lingua oral e emprégase moito na publicidade debido ao uso especial destas unidades (non normal e interesante); por exemplo; *Non se pode infravaloralo: está contra as cordas, pero ten corda para tempo*.

258 (R/05). CONDE TARRÍO, Germán: “O problema da terminoloxía paremiolóxica en Galicia”, *Madrygal*, 2, 1999:53-66. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Madrid, Universidad Complutense de Madrid, Portal de Revistas Científicas Complutenses, [2005], <<http://www.ucm.es/BUCM/revistas/fil/11389664/articulos/MADR9999110053A.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 12/01/2006].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Despois dunha breve introdución sobre o estado da cuestión, analiza as definicións das seguintes formas paremiolóxicas: refrán, proverbio, adaxio, aforismo, apotegma, axioma, dialoxismo, dito, divisa, máxima, precepto e sentenza, recollendo as definicións dadas por diversos investigadores e dicionarios do séc. XX, sobre todo galegos.

259 (R/05). FERRO RUIBAL, Xesús: “Explicitación e implicitación fraseolóxica. Notas galegas”, *CFG*, 6, 2004:57-80. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro

para a Investigación en Humanidades, [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg06.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Inspirándose na concepción dinámica da fraseoloxía de Valerii Mokienko e, máis concretamente, na doutrina verbo da ampliación ou compresión fraseolóxica que el denomina *explicitación* e *implicitación*, propóñense a discusión algúns criterios novos para detectar en que dirección se moven certos fraseoloxismos en linguas que, coma a galega, por circunstancias políticas carecen de suficiente documentación histórica, a estatística de frecuencias, a *lectio difficilior praeferenda*, a matización humorística ou correctora, a existencia de formas *pleniore* diverxentes, que un refrán inserido nunha cantiga apareza en glosas diferentes, que teña discontinuidade sintáctica ou imáxica co resto da cantiga ou que vaia introducido por un *verbum dicendi* ou *sentiendi*. Os exemplos aducidos están tirados do corpus fraseolóxico galego [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

260 (R/05). GUERBEK, Ekaterina E. / MOKIENKO, Valerii / VLASÁKOVÁ, Katarina: “Aplicación da teoría de modelos semántico-estruturais das locucións á organización dun dicionario plurilingüe de sinónimos fraseolóxicos”, *CFG*, 6, 2004:131-139. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg06.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. XERAL/PANROMÁNICO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Preséntanse algunhas bases teóricas e prácticas para a elaboración dun dicionario plurilingüe de sinónimos fraseolóxicos en galego e noutras linguas indoeuropeas. Estas bases inspíranse na teoría de modelos semántico-estruturais de fraseoloxismos exposta por Valerii Mokienko en *Fraseoloxía eslava* (trad. gal. de Ekaterina Guerbek, Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2000) e exemplifícanse co concepto *bébedo* [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

261 (R/05). MELLADO BLANCO, Carmen: “A fraseoloxía galega e a fraseoloxía en Galicia: realizacións e proxectos en curso na Universidade de Santiago de Compostela”, en Xesús Ferro Ruibal (ed.) e Mª Jesús Anido Silvosa, M^a do Carme Lamela Villaravid e Mª Clara Viqueira Liñares (eds. e trads.), *I Coloquio Galego de Fraseoloxía: Actas [Santiago de Compostela, 1997]*, [Santiago de Compostela], Xunta de Galicia, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 1998:265-270 (= *Biblioteca Fraseolóxica do Centro Ramón Piñeiro*; 1). | [Ed. facs. en liña n.v.]: [2005], <<http://www.cirp.es/pub/publicacions.html>>, Formato: PDF, [Consulta: 20/11/2006].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. XERAL/PANROMÁNICO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Inclúe un breve comentario sobre a memoria de licenciatura de María Álvarez de la Granja [*Tratamento lexicográfico das expresións fixas. Unidades con estrutura verbo + obxecto directo no Dicionario Xerais da Lingua* (1996, vid. *BILEGA* 7055)] e sobre o traballo da mesma autora “As expresións fixas nos dicionarios galegos” (1997, vid. *BILEGA* 7054).

262 (R/05). MELLADO BLANCO, Carmen: “A relevancia da teoría da modelabilidade de Valerii Mokienko a través da súa monografía *Fraseoloxía eslava* (1980/trad. 2000)”, *CFG*, 6,

2004:149-158. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg06.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. XERAL/PANROMÁNICO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Póñense de manifesto os puntos máis innovadores e decisivos da teoría desenvolvida por Valerii Mokienko en *Fraseoloxía eslava* (trad. gal. de Ekaterina Guerbek, Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2000). Entre eles está o valor que se lle concede ao significado literal dos lexemas integrantes do fraseoloxismo e, en xeral, á forma interna deste, a transcendencia de incluír dialectalismos como obxecto de estudo, o papel crucial da perspectiva diacrónica e a análise das variantes fraseolóxicas. Así mesmo, analízase a transcendencia que tivo a teoría da modelabilidade semántico-estrutural de Mokienko no panorama da investigación europea e faise un breve comentario sobre a tradución realizada para o galego [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

263 (R/05). VV. AA.: *Estudos e recadádivas* [= *Cadernos de Fraseoloxía Galega*, 4], [Santiago de Compostela], Xunta de Galicia, Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2003, 393 p. [= *Biblioteca fraseolóxica do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades*; 8]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [2005], <<http://www.cirp.es/rec2/cfg.html>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL/ESCRITA

Inclúe os seguintes traballos paremiolóxicos, que poden acharse como entradas independentes neste caderno: "Proposta de clasificación semántico-funcional das unidades fraseolóxicas galegas" de María Álvarez de la Granja [entrada 277]; "Notas para unha bibliografía paremiolóxica galega" de Xesús Ferro Ruibal e Ana Vidal Castiñeira [entrada 19]; "O labor de fraseógrafo de Manuel Leiras Pulpeiro" de Manuel Anxo Martíns Seixo [entrada 364]; "Aproximación ó mínimo paremiolóxico galego. Unha proposta didáctica" de Ana Vidal Castiñeira [entrada 302]; "Un manuscrito paremiolóxico de Murguía" de Ana Vidal Castiñeira [entrada 285]; "Aportazón ao refraneiro. Coleición de refrás recollidos da tradición oral por Lois Carré (1898-1965)" de María Carmen Paz Roca [entrada 282]; "Refraneiro gallego. Colección hecha por el P. Gumersindo Placer López" de Lois Vázquez [entrada 287]; "Refraneiro do Seminario de Santiago (1947-1958)" de Patricia Buján Otero, Xesús Ferro Ruibal, María Carmen Paz Roca, Marta Rodríguez Añón e Ana Vidal Castiñeira [entrada 281]; "El refrán y su sombra (*Faro de Vigo*) por José Sesto" de Patricia Buján Otero [entrada 290]; "Fraseoloxía e terminoloxía dos cogomelos" de Juan A. Eiroa García-Garabal [entrada 289].

Vid. tamén as entradas 19, 51, 301, 364, 372, 373, 374, 380.

4131 Locucións, modismos e frases feitas

264 (N/05). BARBEITO LORENZO, María Dolores: "Frases feitas do Concello das Neves", *CFG*, 7, 2005:293-301. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Santiago de Compostela], Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg07_16.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA (GALEGO CENTRAL), INF. DIAFÁSICA, INF. DIASTRÁTICA

Compilación de 154 frases feitas recollidas pola autora no concello das Neves (PO). Aparecen ordenadas alfabeticamente cunha microestrutura en que se dan indicacións de uso diafásico-diastráticas, o(s) sentido(s) e exemplos.

265 (N/05). BUJÁN OTERO, Patricia: *A fraseoloxía contrastiva alemán-galego e as súas implicacións para a traducción: Estudos das comparacións fixas*, Memoria de Licenciatura, Universidade de Vigo, Facultade de Filoloxía e Tradución, Departamento de Tradución e Lingüística, 2005. | Inédita.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

266 (R/05). CAMINO, Domingo: “Vaiche na misa en Conxo”, *Revista Gallega*, I/40, 1895:3-4. | [Ed. facs. en liña n.v.]: A Coruña, Real Academia Galega, Hemeroteca Virtual, 2005, <<http://www.realacademiagallega.org/Hemeroteca/Revistas.do?letter=none>>, [Consulta: 12/08/2005].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Explicación da orixe e significado do dito compostelán *Vaiche na misa en Conxo*.

267 (N/05). COUCEIRO, Xosé: “Expresións populares da nosa comarca”, *Cotaredo*, VIII, 2005:17-47.

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA (GALEGO OCCIDENTAL)

Recolle uns 200 fraseoloxismos usados no concello de Forcarei (PO), tratando de explicar a motivación de cada un.

RECS.: Xesús Ferro Ruibal, *CFG*, 7, 2005:314-320 [318-320]. [Ed. facs. en liña n.v.]: [Santiago de Compostela], Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg07_17.pdf>, [Formato: PDF], [Consulta: 13/03/2007].

268 (R/04). DUTTON, Brian: “*Lelia Doura, Edoy Lelia Doura*, an Arabic Refrain in a Thirteenth Century Galician Poem?”, *BHS*, XLI/1, 1964:1-9. | [Ed. facs. en liña]: [Ann Arbor, MI], ProQuest, Periodicals Archive Online, 2004, <<http://pao.chadwyck.co.uk/marketing.do>>, Formatos: TIFF/PDF, [Consulta: 06/06/2008]. | [Ed. facs. en liña]: Birmingham, EBSCOhost Electronic Journals Service, [s.d.], <<http://ejournals.ebsco.com/direct.asp?ArticleID=484C8BB1C8B163B80B75>>, Formato: PDF, [Consulta: 14/02/2008]. | [Ed. en liña]: London, Informaworld, [s.d.], <<http://www.informaworld.com/smpp/ftinterface~content=a747675555~fulltext=713240928>>, Formato: HTML, [Consulta: 15/02/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Estuda o refrán que aparece na cantiga de amigo B 829 / V 415 (Inc.: *Eu velida non dormia*), atribuída a Pedro Eanes Solaz.

269 (R/05). FERRO RUIBAL, Xesús / CASARES MOURIÑO, Carlos: *Cadaquén fala coma quen é: Reflexións verbo da fraseoloxía enxebre: Discurso lido na recepción pública do 4 de maio de 1996 por don Xesús Ferro Ruibal e resposta de don Carlos Casares Mouriño*, A Coruña, Real Academia Galega, 1996, 120 p. | Versión cast. rev. do apdo. 1.4: “La fraseología, espejo de la historia de un pueblo. Notas gallegas”, en Juan de Dios Luque Durán e Antonio Pamies Bertrán (eds.), *La creatividad en el lenguaje: colocaciones idiomáticas y fraseología*, Granada, Granada Lingüística, 2005:257-282 (= *Serie Collectae*). | [Ed. facs. en liña n.v. da 1ª ed.]: [2005], <<http://www.realacademiagallega.org/PlainRAG/catalog/publications/files/Ferro%20Ruibal.pdf>>, [Formato: PDF], [Consulta: 29/06/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO E DIACRÓNICO | 4. C

Despois dunha breve lembranza de Enrique Vidal Abascal, o autor ofrece unha excelente descrición xeral da fraseoloxía galega, con riquísima exemplificación. Amosa como a fraseoloxía espella o hábitat, clima, paisaxe, historia, tradición, humor e outros compoñentes da psicoloxía colectiva do pobo galego e mesmo aspectos da súa socioloxía, estética e economía. Describe a vida, evolución e morte das expresións fixas e como o pobo, os publicistas e os literatos xogan a crear novas e sorprendentes imaxes desautomatizando expresións fixas. Remata cun chamamento á recuperación, tanto no ámbito docente como no literario, desta importante reserva léxica e estilística, distintiva do galego.

RECS.: Isabel García Piqueras, *RCGV*, V, 1998:449-452.

270 (R/05). GÓMEZ CLEMENTE, Xosé María: “Os rexistros e os niveis de lingua na fraseoloxía: unha aproximación descritiva das locucións nun corpus textual galego”, *CFG*, 6, 2004:81-112. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg06.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ESCRITA: INF. DIAFÁSICA

O uso das unidades fraseolóxicas nunha lingua é mostra dun alto nivel de competencia lingüística. Para acadaren ese nivel, os usuarios teñen que coñecer perfectamente non só os valores semánticos das unidades fraseolóxicas, senón tamén os seus valores pragmáticos, entre os que está a connotación de nivel de lingua. Neste traballo inténtase desenvolver unha análise das unidades fraseolóxicas do galego moderno tal e como aparecen nos textos co obxectivo de “contribuír mínimamente a definir a connotación dos niveis de lingua a través da análise dos rexistros dos textos e a súa variación estilística” (p. 82). O establecemento dos rexistros dos textos onde aparecen as unidades é fundamental para poder chegar a unha descrición dos usos da fraseoloxía. O autor trata de establecer os rudimentos dunha metodoloxía de análise baseada na tipoloxía dos textos e os seus temas, que nos afaste da intuición que se descobre nas enquisas verbo da consideración das unidades fraseolóxicas; concretamente, analízanse “algúns exemplos de uso de determinadas unidades fraseolóxicas, exclusivamente do nivel das locucións, para comprobar en que tipos de textos se utilizan, a que temas se asocian, cales son integrantes das situacións de comunicación, na medida en que se poidan establecer, e cales son os niveis de lingua que se poden describir a partir destes datos” (ibid.) [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

271 (R/05). LORENZO GARCÍA, Lourdes: “A imaxe da muller na fraseoloxía galega e española: achegamento lingüístico á dobre identidade feminina en Galicia”, [Ed. dix.]: en Carmen

Cabeza Pereiro, Anxo M. Lorenzo Suárez e Xoán Paulo Rodríguez Yáñez (eds.), *Comunidades e individuos bilingües = Bilingual Communities and Individuals: Actas do I Simposio Internacional sobre o Bilingüismo = Proceedings from the First International Symposium on Bilingualism (Universidade de Vigo, Galicia-Spain, 21-25 Outubro / October 1997)*, Vigo, Universidade de Vigo, Servicio de Publicacións, 2003:222-229, CD-ROM / Formato: PDF. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Vigo, Universidade de Vigo, Seminario de Sociolingüística e Bilingüismo, [2005], <<http://webs.uvigo.es/ssl/actas1997/02/Lorenzo.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 01/03/2006].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Análizanse frases feitas relacionadas coa muller co fin de determinar as interferencias lingüísticas e culturais entre o galego e o castelán. En ambas as dúas linguas a figura da muller está vista de forma negativa e as fontes de creación son as mesmas con pequenas diferenzas: literatura e mitoloxía, relixión (o castelán céntrase na figura da Virxe e o galego na do Pai) e historia (máis frecuente na fraseoloxía castelá por razóns de tipo histórico).

272 (R/05). MACEIRA RODRÍGUEZ, Alfredo: “Algumas frases feitas do galego”, *Philologus*, III/8, 1997:39-49. | [Ed. en liña n.v.]: [Rio de Janeiro], Círculo Fluminense de Estudos Filolóxicos e Lingüísticos, [s.d.], <[http://www.filologia.org.br/revista/artigo/3\(8\)39-49.html](http://www.filologia.org.br/revista/artigo/3(8)39-49.html)>, [Formato: HTML], [Consulta: 30/01/2006]. | [Reed.]: en José Pereira da Silva (ed.), *Ensaio lingüístico e filolóxico de Alfredo Maceira Rodríguez*, Rio de Janeiro, Círculo Fluminense de Estudos Filolóxicos e Lingüísticos, 2005:29-49.

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Ofrece unha clasificación de fraseoloxismos do galego tirados do *Diccionario Xerais da lingua* (1986, vid. BILEGA 1999). A fraseoloxía do galego non difire moito da de portugués. A maior parte das frases feitas inclúen verbos referidos ao ser humano (características e actividades) e pertencen á linguaxe figurada, tanto no eixo da metáfora como no da metonimia. Recóllense uns 160 sintagmas, organizados segundo o verbo (*andar, buscar, chover, mexar*, etc.) e 16 frases exclamativas [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

273 (R/05). MAIA, Clarinda de Azevedo: “Ona, un arcaísmo galego-portugués. Breve contributo para o estudo das fórmulas de tratamento na lingua medieval galego-portuguesa”, *RFR*, 2, 1984:71-78. | [Ed. facs. dix.]: en *Revista de Filología Románica, 1983-2001 (nº 1 al 18)*, Madrid, Universidad Complutense de Madrid, 2003, CD-ROM / Formato: PDF. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Madrid, Universidad Complutense de Madrid, Portal de Revistas Científicas Complutenses, [2005], <<http://www.ucm.es/BUCM/revistas/flr/0212999x/articulos/RFRM8484110071A.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 12/01/2006].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO E DIACRÓNICO | 4. ME

Data este arcaísmo dos séculos XII-XV, con posible orixe no título honorífico *miona*.

274 (R/05). OLBRICH, Rolf: “Zum bildhaften Ausdruck der Geringschätzung und Geringschätzung in den romanischen Sprachen und Mundarten”, *BmF*, X/1-4 [= *Miscelânea de Filologia, Literatura e História Cultural à memória de Francisco Adolfo Coelho (1847-1919)*, I], 1949:95-118. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Lisboa, Centro Virtual Camões, Biblioteca Digital

Camões, [2005], <<http://www.instituto-camoes.pt/cvc/bdc/lingua/boletimfilologia/10/boletim10.html>>, Formato: PDF, [Consulta: 26/02/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. XERAL/PANROMÁNICO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Estudo dos fraseoloxismos que significan “non valer nada”, aplicados tanto a persoas como a cousas. As linguas obxecto de investigación son o portugués, o castelán, o catalán, o francés, o italiano e o retorromance. En todas elas se observan interesantes paralelismos canto á imaxe metafórica que sostén cada unha destas expresións. Tómase como referente da metáfora normalmente unha moeda que non vale moito (cast. *no valer una perra gorda*, cat. *no val un xavo*), un animal ou parte de animal (cat. *no val un caragol*), un obxecto sen valor (piemontés *nen valeje un boton*), unha planta ou froito (cast. *no valer un comino*), un alimento demasiado corrente e de pouco valor (cast. *no valer un pepino / una castaña / una patata*). O catalán comparte peculiaridades co castelán, pero tamén co francés, utilizando as tripas de vaca ou porco como obxecto-medida do nulo valor de algo (*no val les tripes d'un gos*). Do galego cítanse dous fraseoloxismos da zona de Ribadeo (LU): *non valer un o que come*, *non valer farrapo de gaita* [C.M.B.].

275 (R/05). RODRÍGUEZ AÑÓN, Marta: “Some Semantic Features of English and Galician Verbal Idioms”, en JoDee Anderson, J. M. Oro Cabanas e Jesús Varela Zapata (eds.), *Linguistic Perspectives from the Classroom: Language Teaching in a Multicultural Europe*, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago, 2004:407-418. | [Ed. dix.]: en J. M. Oro, Jesús Varela Zapata e JoDee Anderson (eds.), *La Enseñanza de las Lenguas en una Europa Multicultural: XXI Congreso [de la] Asociación Española de Lingüística Aplicada*, [Santiago de Compostela], Universidad de Santiago, [2005]:1197-1208, CD-ROM / Formato: PDF (= *Cursos e Congresos*; 146).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Análise semántica contrastiva de 75 expresións idiomáticas do inglés e outras tantas do galego tiradas ao chou de cadanseu corpus. Examínase o campo léxico-semántico ao que pertence cada expresión para tratar de identificar paralelismos entre ambas as dúas linguas no que respecta ao uso de conceptos concretos para expresar significados metafóricos abstractos. A análise revela “a common tendency in both sets of vIEs [verbal idiomatic expressions] to select the same lexico-semantic fields (and also in similar proportions) to conceptualize abstract notions” (p. 1199 da ed. dix.), polo que esta tendencia viría a relativizar a suposta natureza hermética e idiosincrásica do repertorio fraseolóxico de cada lingua.

Vid. tamén as entradas 102, 103, 125, 178, 179, 192-1, 293, 381, 644, 834, 1097.

4132 Proverbios e refráns

276 (N/05). ALVAR, Carlos: “Lírica tradicional y cantigas de escarnio gallego-portuguesas”, en Célia Marques Telles e Risonete Batista Souza (orgs.), *Anais do V Encontro Internacional de Estudos Medievais (2 a 4 de Julho de 2003)*, Salvador, BA, Quarteto, 2005:11-19.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Analiza a reutilización de materiais líricos de tipo tradicional na literatura culta, tanto no nivel do contido, como no da forma. O autor ofrece algunhas consideracións sobre as cantigas de seguir, centrándose especialmente nalgunhas cantigas de escarnio nas que sinala vínculos explícitos e indirectos co fondo tradicional, así como a presenza de proverbios ou expresións proverbiais.

277 (R/05). ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María: “Proposta de clasificación semántico-funcional das unidades fraseolóxicas galegas”, *CFG*, 4 [= VV. AA., *Estudos e recadádivas*], 2003:9-34. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg04_01.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

A autora clasifica as unidades fraseolóxicas en tres grupos: a) locucións, b) enunciados e c) expresións ponderativas fixas. As locucións, segundo o funcionamento no discurso e o significado, clasifícanse en substantivas, adxectivas, adverbiais, verbais, preposicionais, conxuntivas e pronominais. Os enunciados fraseolóxicos, segundo encerren ou non un valor de verdade xeral, poden ser refráns ou fórmulas. As expresións ponderativas fixas defínense como aquelas que non “son equiparables a unidades monoverbais nin constitúen en por si actos de fala” (p. 27) do tipo *ver as estrelas* ou *non caber en si*. Sínálanse tamén os problemas existentes ás veces para incluír unha unidade fraseolóxica nas locucións ou nos enunciados: trátase das locucións verbais de valencia cero (*chover sobre mollado, non chegar o sangue ao río*) e dos enunciados con casas baleiras (*¡Deus cho pague!, ¡Seica viches o lobo!*).

278 (R/05). ÁLVAREZ GIMÉNEZ, Emilio: “Refranes gallegos”, *Galicia Moderna*, 2, 1897:26, il. | [Ed. facs. en liña n.v.]: A Coruña, Real Academia Galega, Hemeroteca Virtual, 2005, <<http://www.realacademiagalega.org/Hemeroteca/Revistas.do?letter=none>>, [Consulta: 12/08/2005].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Recole seis refráns co seu correspondente significado.

279 (R/05). ÁLVAREZ GIMÉNEZ, Emilio: “Refranes gallegos, explicados en Castellano”, *Galicia Moderna*, 7, 1897:[s.p.]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: A Coruña, Real Academia Galega, Hemeroteca Virtual, 2005, <<http://www.realacademiagalega.org/Hemeroteca/Revistas.do?letter=none>>, [Consulta: 12/08/2005].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Recole tres refráns co seu correspondente significado.

280 (R/05). ASOCIACIÓN XUVENIL «OS ESTRALOXOS»: *Cantigas e refráns da Ribeira Sacra*, [Pantón, Lugo], Concello de Pantón / Adegas San José, 1999, 305 p. | [Nova ed. aum.], [Pantón, Lugo], Xunta de Galicia / Deputación de Lugo / Concello de Pantón, 2005, 832 p.

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA (GALEGO CENTRAL)

Vid. especialmente os seguintes apdos.: “Refráns recollidos na Ribeira Sacra - Pantón” (p. 143-256), que aparecen organizados en catorce grupos: 1) De oficios, profesións, traballos; 2) De meses; 3) De santos, cousas relixiosas, de meigas, do demo...; 4) De cregos, frades, sancristáns...; 5) De traballos e laboreos

das terras; 6) De animais; 7) Do tempo; 8) De comidas e viño; 9) De consello; 10) De mulleres; 11) De homes; 12) De amores; 13) De picardía; 14) De tipo xeral; “Que cousa cousiña é” (p. 271-283), que inclúe 88 adiviñas coas solucións.

RECS.: Miguel Leiva Torreiro, *Lucensia*, XVI/32, 2006:200.

281 (R/05). BUJÁN OTERO, Patricia [ed.] / FERRO RUIBAL, Xesús [ed.] / PAZ ROCA, María Carmen [ed.] / RODRÍGUEZ AÑÓN, Marta [ed.] / VIDAL CASTIÑEIRA, Ana [ed.]: “Refraneiro do Seminario de Santiago (1947-1958)”, *CFG*, 4 [= VV. AA., *Estudos e recadádivas*], 2003:173-343. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg04_08.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA

Edición da colección paremiolóxica que xuntou Manuel García García (1900-1979), profesor do Seminario de Santiago de Compostela, a partir da recolla de refráns que solicitou aos seus alumnos. Estes materiais acháronse en Lugo no arquivo fraseolóxico de Francisco Vázquez Saco (1897-1962) en forma de follas soltas escritas polos seminaristas; sen dúbida, Manuel García entregoulle os materiais que reunira ao ter noticia de que Vázquez Saco preparaba un gran refraneiro. Todos os refráns foron recollidos na diocese de Santiago de Compostela entre 1947 e 1958. En total son 3.875, se ben en moitos casos se trata de pequenas variantes (*A cada terra seu uso, a cada roca seu fuso / A cada terra seu uso e a cada roca seu fuso*) ou con maior variación (*Cando chove e vai sol, anda o demo por Ferrol / Cando chove e vai luse, anda o demonio por Rus*). Os máis documentados, segundo os autores do artigo, son *Xente nova e leña verde todo é fume* (39 veces) e *Home pequeno, fol de veneno* (37 veces). Aparecen sen ningún tipo de comentario. Na edición faise constar o lugar preciso do que proceden.

282 (R/05). CARRÉ ALVARELLOS, Lois / PAZ ROCA, María Carmen [ed.]: “Aportazón ao refraneiro. Colección de refráns recollidos da tradición oral por Lois Carré (1898-1965)”, *CFG*, 4 [= VV. AA., *Estudos e recadádivas*], 2003:129-141. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg04_06.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA

Transcrición dun manuscrito inédito de Lois Carré Alvarellos (1898-1965) que apareceu no arquivo fraseolóxico do seu amigo Francisco Vázquez Saco (1897-1962). O texto ten nove follas escritas por anverso e reverso que conteñen un total de 502 refráns (algúns son só variantes). Aparecen ordenados alfabeticamente (agás os cinco últimos) e con información sobre o lugar onde foron recollidos ou a marca *T.O.* que, segundo Carré, indica que pertence á tradición oral da zona da Coruña. A maioría proceden de lugares da provincia da Coruña, algúns da de Pontevedra e unha minoría de lugares de Ourense e Lugo. Só en cinco casos se ofrece unha explicación do significado do fraseoloxismo ou dalgunhas das palabras que contén.

283 (N/05). CONDE TARRÍO, Germán: “Reflexiones paremiológicas sobre la temática de *Á lus do candil* (Ánxel Fole)”, *Paremia*, 14, 2005:163-173.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

A partir do conto de Ánxel Fole "Terra do Caurel", incluído en *Á lus do candil: Contos a carón do lume* (Vigo, Galaxia, 1953), estúdanse os refráns relacionados coa caza, as distintas épocas do ano, as reunións, os labores do inverno, o candil, os labores do campo, as relacións amo / criado e os xornaleiros e épocas de xornal, contrastando os refráns galegos (15) cos correspondentes casteláns e franceses.

284-1 (R/05). LEIRAS PULPEIRO, Manuel: "Refranes gallegos", *Galicia-Co*, 2ª época, I/9, 1893:565-569; I/10, 1893:636-640; I/12, 1893:773. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Superior Bibliográfico de Galicia, Biblioteca Dixital, [s.d.], <<http://www.cmg.xunta.es/visor/prensa/paxinas/busqueda.asp?T4=GRRE>>, [Formatos: TIFF/PDF], [Consulta: 29/02/2008]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: A Coruña, Real Academia Galega, Hemeroteca Virtual, 2005, <<http://www.realacademiagallega.org/Hemeroteca/Revistas.do?letter=none>>, [Consulta: 12/08/2005].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

O autor aclara que os refráns que presenta non están recollidos na colección de Juan Antonio Saco y Arce ["Refrás gallegos" (1890, vid. *BILEGA* 5196)] nin na de Marcial Valladares ["Refrás, proverbios e decires gallegos [...]"] (1887-1890, vid. *BILEGA* 4110, 4111). No nº 9 inclúense refráns da letra A á M, no nº 10 da letra N á X e no nº 12 ofrécense rectificacións dos refráns publicados nos números anteriores.

284-2 (R/04). GARGALLO GIL, José Enrique: "*Per Santa Llúcia, un pas de puça*. Crecer y decrecer de los días, refranes del calendario, *Romania continua*", *Estudis Romànics*, XXIV, 2002:109-137. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Barcelona], Institut d'Estudis Catalans, Revistes científiques en línia de l'IEC, [2004], <<http://www.iec.cat/pperiodiques/>>, Formato: PDF, [Consulta: 15/05/2007]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Barcelona], Revistes Catalanes amb Accés Obert, [2004], <<http://www.raco.cat/index.php/Estudis/article/view/21241/21075>>, Fomato: PDF, [Consulta: 10/04/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. XERAL/PANROMÁNICO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Análizanse as equivalencias entre refráns das distintas linguas románicas referidos ao medrar e decrecer dos días ao longo do ano. No apdo. 4 ("Días y noche, luz y oscuridad, a lo largo del ciclo anual", p. 114-123) presenta os refráns das distintas linguas romances organizados segundo a temática: equinocios e solsticios, a xornada de traballo e de durmir ou as sestas e merendas. O apdo. 5 ("El crecer de los días desde el tempo sosticial. La serie romance de Santa Lucía", p. 123-132) estuda os refráns da denominada *serie romance de Santa Lucía* que fan referencia ao medrar dos días, serie constituída "por una gran cantidad de refranes románicos que responden a la misma motivación esencial" (p. 123) e que abranguen desde o día de Santa Lucía (13 de decembro) ata principios de febreiro. Inclúense neste apartado refráns referidos ao día de Santa Lucía, ao ciclo de nadal e a outras festividades ou datas significativas no refraneiro que teñen en común o tema tratado: o medrar do día. Entre os refráns recollidos, inclúense uns 30 galegos.

285 (R/05). MURGUÍA, Manuel / VIDAL CASTIÑEIRA, Ana [ed.]: "Un manuscrito paremiolóxico de Murguía", *CFG*, 4 [= VV. AA., *Estudos e recadádivas*], 2003:117-128, il. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg04_05.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. E

Presentación e edición dun manuscrito de Manuel Murguía (1833-1923) titulado *Refranes* que, en forma de fichas, apareceu dentro dos materiais paremiolóxicos de Francisco Vázquez Saco (1897-1962). Segundo a descrición da autora, “[c]onsta de seis follas de 16,5 x 11 cm., tres escritas en sentido horizontal e tres en vertical. O número de refráns de cada unha oscila entre catorce e dezasete por páxina, sendo maior nas horizontais. Ademais, dúas das follas só teñen escrito o anverso e unha das páxinas escrita en sentido vertical só contén oito refráns” (p. 117). Os dous tipos de folla correspóndese coa clasificación en dous apartados: un co título *Refranes de asuntos gallegos de la colección del comendador Fernan Nuñez* e outro co encabezado *Refranes (Sobreira)*. Dentro de cada un destes bloques, os refráns aparecen cunha ordenación alfabética xeral, aínda que non se segue en todos os casos. A editora compara os refráns deste manuscrito coas varias edicións que ata agora se fixeron dos refráns galegos contidos nos *Refranes o proverbios en Romance* (1555) de Hernán Núñez de Toledo y Gusmán (1475-1553): a que o propio Murguía incluíu na 1ª ed. da súa *Historia de Galicia, I* (1865, vid. BILEGA 6843), a de Fermín Bouza-Brey [*El refranero gallego del Comendador Hernán Núñez, primera colección paremiológica de Galicia (s. XVI)*] (1955, vid. BILEGA 1482)] e a de Santiago Alfonso López Navia [*O Repertorio Galego dos Refranes o Proverbios en Romance do Comendador Hernán Núñez (1555)*] (1992, vid. BILEGA 2506)]. A maioría dos refráns do manuscrito aparecen recollidos nalgunha destas edicións, pero non todos. Canto aos 72 refráns incluídos baixo o encabezado *Sobreira*, o manuscrito non indica de onde se tiraron e só dous coinciden cos que aparecen na obra de frei Juan Sobreira, *Papeletas de un diccionario gallego* [ed. de José Luis Pensado (1979, vid. BILEGA 2441)].

286 (N/05). PEREIRA GINET, Tomás: “Fiando paremias (I): glosario paremiolóxico multilingüe galego, portugués, castelán, francés, italiano e inglés”, *CFG*, 7, 2005:191-223. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Santiago de Compostela], Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg07_11.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. XERAL/PANROMÁNICO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Ofrécese un glosario multilingüe elaborado cos criterios de equivalencia e correspondencia, utilizados nos estudos de tradución para o tratamento dos problemas que presenta a tradución e a comparación das unidades fraseolóxicas. Pretende ser unha ferramenta para o uso dos tradutores e estudosos que estean interesados na paremioloxía e na lingua galega en xeral. As entradas do glosario son as paremias galegas (con variantes) das que se ofrecen equivalencias ou correspondencias en portugués, castelán, francés, italiano e inglés [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

287 (R/05). PLACER LÓPEZ, Gumersindo / VÁZQUEZ, Lois [ed.]: “Refranero gallego. Colección hecha por el P. Gumersindo Placer López”, *EON*, 16, 1929; 17, 1929; 18, 1929; 19, 1929; 20, 1929; 21, 1929; 22, 1929; 23, 1929; 24, 1930. | [Nova ed.]: *CFG*, 4 [= VV. AA., *Estudos e recadádivas*], 2003:143-171. | [Ed. facs. en liña n.v. da nova ed.]: [Santiago de Compostela], Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg04_07.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL/ESCRITA

Edición dos textos de contido paremiolóxico publicados polo padre mercedario Gumersindo Placer López (1904-1993) entre maio de 1929 e xaneiro de 1930. Os cinco primeiros artigos constitúen un “prólogo” en que reflexiona sobre a relevancia, as orixes e o modo de difusión dos refráns en xeral e

dos galegos en particular e ofrece unha panorámica dos refraneiros galegos escritos ata o momento (algúns aínda inéditos). Nas cinco últimas entregas (a partir do nº 20) recolle 311 refráns con explicacións heteroxéneas da maioría deles (sentido, variantes, significado de voces que aparecen neles, equivalentes casteláns, etc.). Proceden tanto de fontes escritas como orais. A edición vai precedida dunha nota biobibliográfica sobre o autor.

288 (N/05). RÍO CORBACHO, Pilar: “O refrán meteorolóxico: estudo, comparación con outras linguas (castelán e francés) e proposta de nova denominación”, *CFG*, 7, 2005:239-260. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Santiago de Compostela], Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg07_13.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Dentro do chamado *refrán meteorolóxico* teñen cabida, ademais das paremias que se refiren aos fenómenos atmosféricos, as formas sentenciosas que amosan a influencia dos astros sobre as persoas, os animais ou os cultivos e as que fan referencia ás diferentes actividades que realizan os seres vivos. Polo tanto, a denominación de refrán meteorolóxico non parece a máis idónea para caracterizar esta familia paremiolóxica [Adaptación do resumo que aparece na publicación]. O traballo comeza por examinar as características deste tipo de refráns, para logo determinar se constitúe un grupo autónomo ou unha subclase e propoñer unha nomenclatura máis axeitada co obxectivo de evitar os equívocos existentes (a autora propón a expresión *paremia xeocosmolóxica*, equivalente ao fr. *dicton*, e presenta unha proposta de clasificación das mesmas). Inclúe exemplos de paremias francesas, castelás e galegas.

289 (R/05). RUÍZ LEIVAS, Cristovo / EIROA GARCÍA-GARABAL, Juan A.: “Fraseoloxía e terminoloxía dos cogomelos”, *CFG*, 4 [= VV. AA., *Estudos e recadávivas*], 2003:371-387. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg04_10.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA (GALEGO ORIENTAL)

Recóllense as especies de cogomelos que se atopan na zona de Valdeorras, Trives e O Bolo (OU). Nunha táboa indícase se son comestibles ou tóxicos, o nome científico, o nome galego e, a continuación, os refráns referidos a ese fungo e a localización. Son en total 277 tipos de cogomelos e uns 100 refráns. Aclárase en nota que “Juan A. Eiroa García-Garabal é autor unicamente [do] primeiro apartado [...]: o groso do traballo (apartado 2.) é da autoría de Cristovo Ruíz Leivas” (p. 371).

290 (R/05). SESTO LÓPEZ, José / BUJÁN OTERO, Patricia [ed.]: “El refrán y su sombra (*Faro de Vigo*) por José Sesto”, *CFG*, 4 [= VV. AA., *Estudos e recadávivas*], 2003:345-369. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg04_09.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Reeditanse as entregas paremiolóxicas publicadas por Xosé Sesto López (1909-1998) no xornal *Faro de Vigo*, que se atoparon recortadas no arquivo fraseolóxico de Francisco Vázquez Saco (1897-1962).

Na sección *El refrán y su sombra*, que mantivo entre os anos 1953-1955, Sesto López recollía un refrán, comentábo e engadía unha ilustración. Recóllese aquí 51 refráns referidos a épocas do ano e datas concretas, ordenados por meses, e 19 de contido xeral, ordenados alfabeticamente.

291 (R/05). TABOADA CHIVITE, Xesús / FERRO RUIBAL, Xesús (coord.) / VALIÑO FERRÍN, Isabel (ed.) / VEIGA DÍAZ, Maite (ed.) / TABOADA CID, Manuel (biobibliografía): *Refraneiro galego* [= *Cadernos de Fraseoloxía Galega*, 2], [Santiago de Compostela], Xunta de Galicia, Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2000, 194 p., il. [= *Biblioteca fraseolóxica do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades*; 2]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg02.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Alicante, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes / Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2008, <<http://www.cervantesvirtual.com/FichaObra.html?Ref=29119>>, Formato: PDF, [Consulta: 25/03/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL/ESCRITA: INF. DIATÓPICA

Importante refraneiro que procede da ordenación do arquivo persoal do gran arqueólogo e etnógrafo verinense Xesús Taboada Chivite (1907-1976). Contén 3.826 refráns galegos, 75 doutras linguas (principalmente, castelán e portugués) e un cento doutros fraseoloxismos ou materiais da tradición oral (cantigas e xogos infantís), ademais dun apdo. que os editores titulan “Generalidades”, en que agruparon diversas notas do autor (lingüísticas, etnográficas e temáticas) sobre os materiais compilados. Con frecuencia inclúe a definición das palabras que teñen un uso local e que poderían ser opacas para a maioría dos galegos, así como glosas dalgúns refráns que podían resultar opacos. O labor dos editores non foi unicamente o de transcripción, pois estes materiais fraseolóxicos proceden de fichas soltas que foi preciso ordenar: “temos que advertir que o que hoxe ofrecemos ordenado e impreso ó lector non é un manuscrito definitivo que o autor tivese listo para publicar, senón fichas soltas coas que proxectaba facer un refraneiro galego, con algúns paralelos noutras linguas e nalgún caso comentados” (p. 32). Os editores datan estes materiais no período final da vida do autor. A edición vai precedida dunha nota biobibliográfica sobre o autor (p. 13-22), da autoría do seu fillo Manuel Taboada Cid, e dunha análise do refraneiro (histórica, lingüística e temática), que levaron a cabo os editores (p. 25-45).

292 (R/05). VALLADARES NÚÑEZ, Marcial: “Apéndice a los refranes publicados en el tomo I de esta revista”, *Galicia-Co*, 1ª época, II/3, 1888:143-144. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Superior Bibliográfico de Galicia, Biblioteca Dixital, [s.d.], <<http://www.cmg.xunta.es/visor/prensa/paxinas/busqueda.asp?T4=GRRE>>, [Formatos: TIFF/PDF], [Consulta: 29/02/2008]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: A Coruña, Real Academia Galega, Hemeroteca Virtual, 2005, <<http://www.realacademiagalega.org/Hemeroteca/Revistas.do?letter=none>>, [Consulta: 12/08/2005]. | [Ed. facs. en liña n.v. da 1ª ed.]: [Madrid], Biblioteca Nacional de España, Hemeroteca Digital, [2006], <<http://hemerotecadigital.bne.es/cgi-bin/Pandora>>, [Formato: PDF], [Consulta: 29/03/2007].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Recoleita de 23 refráns organizada alfabeticamente que vén completar a publicada polo autor o ano anterior co título “Refranes, proverbios y dichos gallegos, recogidos por el que firma y no contenidos en la Gramática del Señor Saco-Arce” (1887, vid. *BILEGA* 2707).

293 (R/05). VALLADARES NÚÑEZ, Marcial: “Refranes, proverbios y decires gallegos, recogidos por el que firma y no contenidos en la Gramática del Señor Saco-Arce”, *Galicia-Co*, 1ª época, I/4, 1887:227-229 (A); 1ª época, I/5, 1887:283-288 (B-E); 1ª época, I/9, 1887:159-160 (F-H); 1ª época, I/10, 1887:205-218 (I-Z). | [Ed. facs. en liña n.v.]: A Coruña, Real Academia Galega, Hemeroteca Virtual, 2005, <<http://www.realacademiagallega.org/Hemeroteca/Revistas.do?letter=none>>, [Consulta: 12/08/2005]. | [Ed. facs. en liña n.v. da 1ª ed.]: [Madrid], Biblioteca Nacional de España, Hemeroteca Digital, [2006], <<http://hemerotecadigital.bne.es/cgi-bin/Pandora>>, [Formato: PDF], [Consulta: 29/03/2007].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Recolleita de 694 refráns (671 organizados alfabeticamente e outros 23 presentados nun apéndice final) que se completa cun “Apéndice a los refranes publicados en el tomo I de esta revista” (1888, vid. *BILEGA* 2702). Agás nalgún caso, non se ofrecen explicacións verbo do seu uso. Probablemente se trate da edición completa dos refráns que este autor empezara publicando en *O Tío Marcos d’a Portela* (1887, vid. *BILEGA* 4110) e completara en *A Monteira* (1890, vid. *BILEGA* 4111). As dúas series levaban o mesmo título: “Refrás, proverbios e decires gallegos. Recollidos pol-o que firma e non contidos n-a gramática d’o señor Saco e Arce”.

294 (R/05). VÁZQUEZ SACO, Francisco / PAZ ROCA, María Carmen [ed.] / VIDAL CASTIÑEIRA, Ana [ed.]: “Novo manuscrito paremiolóxico de Vázquez Saco”, *CFG*, 6, 2004:253-264. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg06.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Edición do último manuscrito paremiolóxico en que traballou o sacerdote lugués Francisco Vázquez Saco (1897-1962), completado con anotacións escritas por M^a del Carmen González Pérez. Constituído por 37 follas de distintos tamaños, contén refráns galegos (nuns casos clasificados tematicamente e noutros sen clasificar). Para a transcripción adóptanse os mesmos criterios seguidos na edición do *Refraneiro galego e outros materiais de tradición oral* [entrada 301] do mesmo autor.

Vid. tamén as entradas 102, 103, 269, 296, 297, 302, 326, 352, 353, 473, 475, 1098.

4133 Adiviñas

Vid. as entradas 280, 352.

4134 Colocacións

295 (R/05). PAZ ROCA, María Carmen: “Estudo das colocacións a través da análise de corpus: Un estudo das colocacións co verbo galego *caer* e o correspondente inglés *to fall*”, *CFG*, 6, 2004:205-219. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a

Investigación en Humanidades, [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg06.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Análise comparativa das colocacións co verbo galego *caer* e o correspondente inglés *to fall*, coa intención de amosar que pode ofrecer un corpus á hora de analizar aspectos fraseolóxicos. O estudo baséase na análise de frecuencias de coaparición destes verbos en dous corpus: o *CORGA: Corpus de Referencia do Galego Actual* [entrada 1106] e o *BNC: British National Corpus* [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

4135 Dicionarios / vocabularios de fraseoloxismos

296 (R/05). BENAVENTE JAREÑO, Pedro / FERRO RUIBAL, Xesús: *Refraneiro galego da vaca*, [Santiago de Compostela], Xunta de Galicia, Centro de Investigacións Lingüísticas e Literarias «Ramón Piñeiro», 1995, 192 p. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Santiago de Compostela], Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <<http://www.cirp.es/pub/publicacions.html>>, Formato: PDF, [Consulta: 20/11/2006].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Colección de 1.471 refráns organizados nos seguintes apdos. temáticos: 1) Denominacións segundo a idade; 2) Exterior; 3) Características; 4) Fisioloxía; 5) Reprodución; 6) Patoloxía; 7) O gando e o gandeiro; 8) O pastoreo; 9) O trato; 10) Aproveitamento dos produtos da vaca; 11) Crenzas, crenzas erróneas e supersticións; 12) Prognósticos meteorolóxicos; 13) Calendario; 14) A vaca como referencia; 15) Outras cousas.

297 (R/05). LÓPEZ DE TOLEDO Y GUZMÁN, Hernán / LÓPEZ NAVIA, Santiago Alfonso [ed.]: “El repertorio gallego-portugués del refranero del comendador Hernán Núñez (1555)”, *RFR*, 5, 1987-88:125-182. | [Ed. facs. dix.]: en *Revista de Filología Románica*, 1983-2001 (nº 1 al 18), Madrid, Universidad Complutense de Madrid, 2003, CD-ROM / Formato: PDF. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Madrid, Universidad Complutense de Madrid, Portal de Revistas Científicas Complutenses, [2005], <<http://www.ucm.es/BUCM/revistas/fil/0212999x/articulos/RFRM8788110125A.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 12/01/2006].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. E

Índice: 1. Los *Refranes o proverbios en romance* de Hernán Núñez [Explícase o contexto histórico e cultural en que saíu á luz esta obra e indícase que nela se inclúen refráns de temática moi diversa (ordenados por un criterio alfabético) e de linguas diferentes, pois incorpora mostras do refraneiro castelán, galego, catalán e asturiano] | 2. El repertorio gallego-portugués del refranero del Pinciano | 2.1. Características generales [Indícase que, dos 740 refráns que se inclúen no repertorio gallego-portugués, 129 son galegos e 611 portugueses. Ademais, sinálanse outros dous refráns que habería que engadir ao refraneiro gallego-portugués, malia non apareceren considerados como tales: *Donde muytos scopen, lama fan e Vino de Cacabellos, faz cantar a os vellos*. Recóllese a apreciación que Fermín Bouza Brey deixou no seu traballo “El refranero gallego del Comendador Hernán Núñez, primera colección paremiológica

de Galicia (s. XVI)" (1955, vid. *BILEGA* 1482), respecto da orixe ourensá da maior parte deles, en vista da toponimia que amosan. Destácase tamén a importancia do repertorio ao ser historicamente o primeiro que presenta materiais galegos] | 2.2. Las lecturas modernas [Ademais da xa comentada ed. de Fermín Bouza Brey, estúdase a ed. que Manuel Murguía incorporou na súa *Historia de Galicia* (v. I, 1865, vid. *BILEGA* 6843), se ben se indica que calquera das dúas son claramente modernizadoras e intervencionistas a respecto do texto orixinal] | 2.3. Pervivencia y continuidad [Sinálase o que semella ser o refrán que foi obxecto de maior atención nos refraneiros contemporáneos: *O leyte e o viño, fay o vello meniño*] | 2.4. Transcripción del repertorio | 2.4.1. Criterios observados [Enuméranse os criterios de transcripción, caracterizados por ofrecer a máxima fidelidade ao texto orixinal] | 2.4.2. Texto del repertorio gallego-portugués del refranero de Hernán Núñez [Os refráns aparecen localizados polo número do folio en que figuran no orixinal e pola súa posición no recto ou no verso do mesmo, contando cun total de 131 folios o orixinal] | 2.4.3. Anotaciones y comentarios a los refranes [Inclúense un total de 29 notas en que se explican, fundamentalmente, as diverxencias con outras eds. precedentes e os criterios adoptados nesta, cando modifiquen o texto orixinal de maneira substancial].

298 (R/05). RIVAS LÓPEZ, Francisco: *Fraseoloxía da Mariña*, Vigo, A Nosa Terra, [2002], 178 p. | [Nova ed. aum.]: *Diccionario fraseolóxico do mar: Así falan os mariñaos*, Vigo, A Nosa Terra, [2005], 200 p.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA (GALEGO CENTRAL, GALEGO ORIENTAL)

O autor amplía e reordena o seu anterior traballo *Fraseoloxía do mar na Mariña luguesa* [entrada 299]. Consta de dúas partes: un diccionario fraseolóxico (p. 11-159 da 1ª ed.; p. 19-183 da nova ed.) que recolle fraseoloxismos do mundo mariñeiro e tamén do mundo labrego (pero postos na boca dos mariñeiros) e un vocabulario (p. 161-174 da 1ª ed.; p. 185-200 da nova ed.) con definicións para cada entrada e referencias aos fraseoloxismos en que aparecen.

299 (R/05). RIVAS LÓPEZ, Francisco: *Fraseoloxía do mar na Mariña luguesa* [= *Cadernos de Fraseoloxía Galega*, 1], Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2000, 91 p., 1 mapa [= *Biblioteca fraseolóxica do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades*; 5]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [2004], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg01.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA (GALEGO CENTRAL, GALEGO ORIENTAL)

O traballo vai precedido dun resumo (p. 14-17) dos trazos lingüísticos característicos da fala da Mariña luguesa (concellos de O Vicedo, Ourense, Viveiro, Cervo, Burela, Foz, O Valadouro, Alfoz, Mondoñedo, Lourenzá, Barreiros, Ribadeo, Trabada). A compilación consta de 640 fraseoloxismos de moi diversos tipos (modismos, locucións, frases feitas, colocacións, refráns) dos que non se indica a localización xeográfica precisa, aínda que unha boa parte deles foron recollidos en Foz; está organizada conceptualmente e, dentro de cada concepto, por orde alfabética da primeira palabra dos fraseoloxismos. A monografía inclúe tamén un vocabulario monolingüe co léxico que aparece na antedita compilación (p. 71-81) e un índice dos fraseoloxismos recollidos (p. 83-90). Esta investigación coñeceu posteriormente dúas novas edicións ampliadas (vid. *Fraseoloxía da Mariña* [entrada 298]).

300 (R/05). SOTO ARIAS, María do Rosario: *Achegas a un dicionario de refráns galego-castelán, castelán-galego* [= *Cadernos de Fraseoloxía Galega*, 3], [Santiago de Compostela], Xunta de Galicia, Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2003, 347 p. [= *Biblioteca fraseolóxica do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades*; 7]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg03.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL/ESCRITA

Colección de materiais paremiolóxicos que a autora presenta como contribución a un dicionario de refráns bilingüe bidireccional galego/castelán. Proceden maiormente de repertorios paremiolóxicos publicados. Despois dun limiar (p. 11-18) en que se fan algunhas consideracións xerais sobre as posibilidades de establecer correspondencias semánticas entre as paremias de dúas linguas e sobre as relacións entre as paremias galegas e castelás (semellanzas, diferenzas e influencias), ofrece as correspondencias semánticas castelás para 4.410 paremias galegas e as correspondencias galegas para 4.187 paremias castelás.

RECS.: Manuel Cousillas Rodríguez, *Garoza*, 4, 2004:291-293. [Ed. en liña n.v.]: [s.d.], <<http://perso.wanadoo.es/garoza/G4R7Soto.htm>>, [Formato: HTML], [Consulta: 22/05/2008].

301 (R/05). VÁZQUEZ SACO, Francisco / BELOSO GÓMEZ, Josefa (ed.) / BUJÁN OTERO, Patricia (ed.) / FERRO RUIBAL, Xesús (ed.) / PAZ ROCA, María Carmen (ed.): *Refraneiro galego e outros materiais de tradición oral* [= *Cadernos de Fraseoloxía Galega*, 5], [Santiago de Compostela], Xunta de Galicia, Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2003, CXVII + 1074 p. [= *Biblioteca fraseolóxica do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades*; 9]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg05.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 02/06/2004]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Alicante, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes / Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2008, <<http://descargas.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/01349475311026070646680/028790.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 17/04/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL/ESCRITA: INF. DIATÓPICA

Edición dunha rica colección paremiolóxica que deixou a medio facer o crego lugués Francisco Vázquez Saco (1897-1962) e que permaneceu inédita ata agora. Consérvase en varios manuscritos que poden datarse entre 1952-1962 e está constituída por 22.939 refráns galegos con 8.093 equivalentes noutras linguas, enriquecidos con 1.410 refráns tópicos, 267 dialoxismos, 59 enunciados fraseolóxicos, 56 frases proverbiais, 238 fórmulas, 262 locucións, 893 entradas léxicas definidas, 27 rimas, 18 xogos, 28 unidades fraseolóxicas de categoría pouco definida, 773 cántigas, 149 adiviñas e un pequeno apéndice con 331 refráns en castelán; tamén inclúe unha listaxe de contos e varios apuntes etnográficos. Do total, o 94% son refráns e o 6% outras unidades dalgún dos tipos enumerados. Os materiais proceden de diversas fontes e foron recollidos en lugares moi dispares da xeografía galega. Así o indican a listaxe de informantes e obras ou autores citados por Vázquez Saco e o mapa que se ofrece na p. XXV. En total, hai 302 informantes individualizados, dos que 218 son seminaristas. Recolleu información de 224 concellos (dun total de 315 que hai en Galicia). Moitos dos autores en lingua castelá xa estaban citados no refraneiro de Luis Martínez Kleiser (*Refraneiro general ideolóxico español*, Madrid, Real Academia Española, 1953), polo que se supón que Vázquez Saco non os consultou directamente senón que

reproduciu o que Kleiser ofrecía. A edición vai precedida dun longo estudo (p. XVII-CXVII) sobre os manuscritos (xénese, fontes de información, contido, cronoloxía, criterios de clasificación dos refráns, características lingüísticas, comentarios de Vázquez Saco sobre o refraneiro, criterios seguidos nesta edición); tamén inclúe información biobibliográfica do autor.

302 (R/05). VIDAL CASTIÑEIRA, Ana: *Proposta de aplicación dun mínimo paremiolóxico á aprendizaxe da lingua galega en traducción*, Traballo de fin de carreira, Universidade de Vigo, Licenciatura de Traducción e Interpretación, [2000], 87 p. | [Public.]: “Aproximación ó mínimo paremiolóxico galego. Unha proposta didáctica”, *CFG*, 4 [= VV. AA., *Estudos e recadádivas*], 2003:79-116. | [Ed. facs. en liña n.v. da public.]: [Santiago de Compostela], Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg04_04.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA (GALEGO ORIENTAL)

A partir de enquisas realizadas na zona de Viana do Bolo (OU), a autora intenta achegarse ao mínimo paremiolóxico do galego desta zona, que clasifica por temas (amor, animais, bebida, clima, compañías, costumes, desgrazas, escarmentar, falar, familia, festas, interese, orgullo, sexo, siso, tamaño, tardanza, traballo e xente nova). Xulga que é de grande importancia o coñecemento destes ditos na actividade tradutora, xa que para traducir “correctamente un refrán habería que buscar outro na lingua de chegada que fose equivalente non só en significado, senón tamén no rexistro e no nivel de uso” (p. 95 da public.). É por iso polo que presenta un glosario de 42 refráns galegos coas súas correspondencias en castelán e inglés. Ofrece tamén un glosario de 348 refráns galegos recollidos na zona investigada.

4136 Didáctica da fraseoloxía

303 (N/05). CONCA, Maria: “Achegas da fraseoloxía á didáctica da lingua e a literatura”, *CFG*, 7, 2005:75-89. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Santiago de Compostela], Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg07_04.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. IBERORROMÁNICO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Presenta un modelo didáctico para ensinar / aprender as unidades fráscas en contextos de uso. Para isto, danse unhas orientacións sobre termos e conceptos básicos da fraseoloxía, estúdanse os compoñentes da competencia fraseolóxica en relación cos da competencia comunicativa e analízase o uso de unidades fráscas en textos argumentativos e en textos narrativos. Finalmente, proponse, para cada tipo de texto, unha clasificación das unidades fráscas segundo as súas características e as súas funcións discursivas. Ao longo do traballo danse exemplos en castelán, catalán, éuscaro e galego [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

304 (R/05). GONZÁLEZ REY, María Isabel: “A fraseodidáctica: un eido da fraseoloxía aplicada”, *CFG*, 6, 2004:113-130. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg06.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. XERAL/PANROMÁNICO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

De todas as ramas da fraseoloxía, a fraseodidáctica representa o eido máis salientable, debido ao feito de que tan só a través do ensino se poden manter vivas as unidades fraseolóxicas entre os usuarios dunha lingua. Porén, na práctica a fraseodidáctica é un campo descoidado polos docentes de linguas maternas (fronte ao que soe acontecer na docencia das linguas extranxeiras, que foi pioneira no recoñecemento da importancia da idiomaticidade das frases feitas, cheas de implícitos culturais e emocionais). Como mostra da súa posible aprendizaxe, propónse neste traballo unha unidade didáctica en torno ás expresións fixas do galego moderno compostas coa palabra *chover*, tomadas no senso literal e figurado, coa finalidade de ofrecer unhas pautas para a súa adquisición e uso activo [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

305 (R/05). SOTO ARIAS, María do Rosario / GONZÁLEZ GARCÍA, Luís: “Aplicacións didácticas dos refráns”, *CFG*, 6, 2004:231-250. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg06.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. MC

Traballo que lles intenta ofrecer aos docentes de bacharelato un pequeno corpus de exercicios cuxa materia prima son os refráns galegos. O enfoque que se adopta é dobre: inmanente (o refrán como obxecto de estudo de seu) e transcendente (o refrán ao servizo da lingua e da literatura) [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

414 Traballos onomasiolóxicos

306 (R/05). GARCÍA ARIAS, José Luis: “*Bacalloria*, el nombre asturiano del ciervo volante”, *BIEA*, XXIX/84-85, 1975:77-81. | [Reed.]: en Xosé Lluís García Arias, *Propuestas etimolóxicas (1975-2000)*, Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana, 2000:25-28 (= *Llibrería Llingüística*; 11). | [Ed. facs. en liña n.v. da 1ª ed.]: Oviedo, Real Instituto de Estudios Asturianos, [2005], <<http://tematico.asturias.es/cultura/ridea/ConsultaBoletines/PDFs/084-03.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 26/03/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. ASTURIANO-LEONÉS | 3. SINCRÓNICO E DIACRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA (FALAS GALEGAS DE ASTURIAS)

Inclúe referencias ás voces gal.-ast. *bacaloira*, *bacaloura*.

307 (N/05). GONZÁLEZ GONZÁLEZ, Manuel: “Nomes xenéricos para designar os apeiros de labranza en galego”, en Ana Isabel Boullón Agrelo, Xosé Luis Couceiro Pérez e Francisco Fernández Rei (eds.), *As tebras alumeadas: Estudos filolóxicos ofrecidos en homenaxe a Ramón Lorenzo*, [Promovido polo] Departamento de Filoloxía Galega, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago, 2005:375-388 + 2 mapas (= *Homenaxes*).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA

A partir dos datos tirados do *ALGa*, ofrece a relación dos diversos nomes xenéricos para designar os apeiros de labranza en galego, coa correspondente transcripción fonética e localización xeográfica. As voces que se recollen son as seguintes: *alaxes, aparellos, apeiría, apeiros, apeos, aprechos, arabías, arrees, atavíos, atazos, aveños, avíos, cousas, enseres, ferramenta, pertrechos e utensilios*. O traballo complétase coa determinación das áreas léxicas dos termos estudados.

308 (N/04). GONZÁLEZ IGLESIAS, Mirian: “Denominacións para *ceo* e *nubes* en galego moderno”, en Rosario Álvarez Blanco, Francisco Fernández Rei e Antón Santamarina (eds.), *A Lingua Galega: historia e actualidade: Actas do I Congreso Internacional (Santiago de Compostela, 16-20 de setembro de 1996)*, IV, [Organizado polo] Instituto da Lingua Galega, Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega / Instituto da Lingua Galega, [2004]:509-516, 2 mapas. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, [2008], <http://consellodacultura.org/mediateca/files/2008/05/lingua_vol_iv.pdf>, [Formato: PDF], [Consulta: 15/05/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL/ESCRITA: INF. DIATÓPICA

Na primeira parte do traballo descríbese por medio de mapas a distribución espacial dos termos que constitúen o campo léxico *ceo* e *nubes* no galego oral actual, baseándose nos datos tirados do *ALGa* e do *Arquivo do Galego Oral* do ILG. Concretamente, seleccionáronse nove entradas do cuestionario do *ALGa* (604: *Nube, nubre*; 605: *Nube baixa, nubeiro*; 606: *Castelos, nubes de trono*; 607: *Anubrar, cubrirse o ceo de nubes*; 608: *Ceo*; 609: *Ceo ovellado*; 610: *Ceo empanigado, cardado*; 611: *Ceo nubrado*; 612: *Roibén*), centrándose nas dúas principais que vertebran o conxunto (*ceo* e *nube*) e empregando o resto como material comparativo e complementario cando é necesario. A seguir, confróntanse os resultados obtidos cos que aparecen nos dicionarios galegos de uso máis frecuente [*Dicionário da língua galega* [entrada 102] dirixido por Isaac Alonso Estravíz; *Diccionario Xerais da lingua* (1986, vid. *BILEGA* 1999) de María do Carme Ares Vázquez et al.; *Diccionario enciclopédico gallego-castellano* (1958, vid. *BILEGA* 1047) de Eladio Rodríguez González; *Diccionario da lingua galega* (1990, vid. *BILEGA* 202) dirixido por Constantino García e coordinado por Antón Santamarina e Manuel González González] e no *Vocabulario ortográfico da lingua galega (Versión provisional)* (1989, vid. *BILEGA* 288) do Instituto da Lingua Galega e a Real Academia Galega. Recóllense as seguintes denominacións: *ceo, ceu, ceio, cen, cielo, nube, néboa, niebla, nuboeiro, nebra, néboa de auga, néboa baixa, neboeiro, nieblas baixas, nebras, nubeiro, nubueiro*.

309 (R/05). MENÉNDEZ GARCÍA, Manuel: “Léxico del columpio y su distribución geográfica en Asturias”, *BIEA*, IX/25, 1955:243-268, il., 1 mapa. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Oviedo, Real Instituto de Estudios Asturianos, [2005], <<http://tematico.asturias.es/cultura/ridea/ConsultaBoletines/PDFs/025-04.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 26/03/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. ASTURIANO-LEONÉS | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA (FALAS GALEGAS DE ASTURIAS)

Inspirándose no traballo de Antonio Fraguas Fraguas “Contribución al estudio del *columpio* en Galicia” (1947, vid. *BILEGA* 1325), o autor achega as formas deste campo semántico utilizadas en Asturias e, circunstancialmente, nalgúns outras provincias fronteirizas e a terminoloxía “de otros juegos o quehaceres que más o menos de cerca se relacionan con él” (p. 244). Os datos proceden de recollas feitas por el, aínda que non son exhaustivos [“nos han quedado algunos rincones sin explorar, concretamente en los valles altos de los ríos Navia, Narcea y Nalón” (p. 246)]. Preséntanse en forma de vocabulario

organizado nos seguintes apdos. (indicamos as formas usadas no territorio de fala galega): 1. Nomes do «columpio»: *abaloiro* (Castropol), *aguinzadoiro* (Ibias), *ataniga* (El Franco), *atanigueiro* (Villayón), *atanigo* (Coaña), *balancio* (El Franco, Tapia), *canigueiro* (Villayón), *cingarreiro* (Ibias), *taniga* (Navia, Coaña), *tanigueiro* (Boal); 2. Verbos que significan «columpiarse»: *abalanciarse* (Tapia, El Franco), *abanicase* (Tapia, Ibias, Allande), *acanigase* (Villayón, Allande), *aguinzase* (Ibias), *alingase* (Allande), *atalanciarse* (El Franco), *atalingarse* (Os Oscos), *atanigarse* (Navia, Villayón, El Franco, Boal, Coaña, Vegadeo), *canicase* (El Franco), *cingarrase* (Ibias), *delincase* (Ibias), *tanigarse* (Boal); 3. Verbos que significan «mecer el niño en la cuna»: *arrolar* (Ibias, Os Oscos), *arrollar* (Tapia, El Franco, Navia); 4. Expresións para «llevar a uno en vilo, suspendido por los brazos y el cuerpo balanceándose»; 5. Expresións e verbos para «zarandear a un muchacho, sosteniéndolo en posición horizontal por los brazos y piernas»; 6. Expresións para a «acción de columpiarse dos muchachos asidos mutuamente por los brazos y colocados espalda con espalda»: *campanear* (Vegadeo).

RECS.: Maria Palmira da Silva Pereira, *RPF*, VII/1-2, 1956:407-409.

310 (R/05). ORTEGA ROMÁN, Juan José: “Los nombres del castellano grifo en la Romania”, *RFR*, 14/1 [= *Memoria-Homenaje a Pedro Peira Soberón*], 1997:411-419. | [Ed. facs. dix.]: en *Revista de Filología Románica*, 1983-2001 (nº 1 al 18), Madrid, Universidad Complutense de Madrid, 2003, CD-ROM / Formato: PDF. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Madrid, Universidad Complutense de Madrid, Portal de Revistas Científicas Complutenses, [2005], <<http://www.ucm.es/BUUCM/revistas/fll/0212999x/articulos/RFRM9797120411A.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 12/01/2006].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. XERAL/PANROMÁNICO | 3. DIACRÓNICO | 4. C

Cita as denominacións gal. *abilleira* e *billa* -tomadas de José Crespo Pozo-, que considera de orixe celta ou indoeuropea. Tamén inclúe referencia ao gal. *bico* «beso».

Vid. tamén as entradas 248, 249, 250, 315, 509, 511.

415 Traballos semasiolóxicos

Vid. as entradas 306, 509.

416 Traballos lingüístico-etnográficos

311 (R/05). CABAL, Constantino: “*Bierzu* = cuna”, *BIEA*, XVI/47, 1962:384-393. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Oviedo, Real Instituto de Estudios Asturianos, [2005], <<http://tematico.asturias.es/cultura/ridea/ConsultaBoletines/PDFs/047-04.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 26/03/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. ASTURIANO-LEONÉS | 3. SINCRÓNICO E DIACRÓNICO | 4. C

Inclúe referencias ao gal. *berce*, *berse*, gal.-ast. *berzo* e ao top. *Bierzo*.

312 (N/05). CARMONA ÁLVAREZ, María Dolores: “El castaño en la vida y en la cultura de Galicia”, *Lucensia*, XV/30, 2005:81-94.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Estudo do castiñeiro en Galicia (tipos, enfermidades, variedades, cualidades culinarias do froito, etc.). Sinálase, ademais, a importancia desta árbore e o seu froito na cultura galega, o cal se reflicte na existencia dos apelidos *Castaño*, *Castiñeiras*, *Soto* e *Souto*. Tamén se recollen dúas de cantigas populares, catro refráns e dúas adiviñas relacionadas co castiñeiro e a castaña.

313 (R/05). CORNIDE, Joseph / CALO LOURIDO, Francisco (ed.): *Memoria sobre la pesca de sardina en las costas de Galicia*, Madrid, Joachim Ibarra, 1774, 156 p. | [Ed. facs.]: Edición e estudio de Francisco Calo Lourido, [Santiago de Compostela], Consello da Cultura galega, Ponencia de Antropoloxía Cultural, 1997, XII + 156 p. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Santiago de Compostela], BUSC dixital, [2005], <http://iacobus.usc.es/record=b1159466*gag>, [Formato: PDF], [Consulta: 04/05/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. E | 5. INF. DIATÓPICA

Ao longo de todo o traballo recóllense as voces galegas empregadas nas distintas vilas da costa ás que se refire o autor. Normalmente aparecen descritas en notas a pé de páxina, indicando en moitos casos o seu étimo.

314 (R/05). KRÜGER, Fritz: “Las Brañas. Ein Beitrag zur Geschichte der Rundbauten im asturisch-galizisch-portugiesischen Raum”, en *Actas e Comunicações do Congresso Nacional de Ciências da População*, II, Lisboa, [s.n.], 1940:239-295, il. | [Reed.]: VKR, XVI, 1944:158-203. | Trad. cast. de CARMEN GUERRA SAN MARTÍN e Juana María CASIELLES, “Las Brañas. Contribución a la historia de las construcciones circulares en la zona astur-galaico-portuguesa”, *BIEA*, III/8, 1949:41-94. | [Reed. da trad.]: en Fritz Krüger, *Palabras y cosas del suroeste de Asturias: Tres estudios*, Uviéu, Universidad d’Uviéu, 1987:3-44 (= *Biblioteca de Filoloxía Asturiana*; 2). | [Ed. facs. en liña n.v. da ed. cast. orixinal]: Oviedo, Real Instituto de Estudios Asturianos, [2005], <<http://tematico.asturias.es/cultura/ridea/ConsultaBoletines/PDFs/008-02.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 26/03/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO E DIACRÓNICO | 4. C | 5. INF. DIATÓPICA (FALAS GALEGAS DE ASTURIAS)

Inclúe moita información sobre os abundantes reflexos de *braña* e derivados na toponimia galego-asturiana. O autor centra a súa atención nas vivendas circulares de pedra (*pallazas*) da comarca que “forma el ángulo extremo del Suroeste de Asturias; está flanqueada al Oeste por la provincia gallega de Lugo y al Sur por el Bierzo, que corresponde a la provincia de León. Esta comarca comprende el valle superior del río Narcea, con Cangas del Narcea [...] como centro administrativo y el valle del río Ibias, con las localidades principales de Degaña, en el curso superior del río, y San Antolín de Ibias, correspondiente ya lingüísticamente a Galicia, en el valle inferior” (p. 42). Describe estas construcións e examina a existencia doutras semellantes en todo o noroeste da Península Ibérica (no territorio galego, portugués, leonés e asturiano).

RECS.: Bernd Bauske, *VR*, 49-50, 1990-91:685-694 [690] | José Ignacio Pérez Pascual, *Verba*, 18, 1991:689-692 [691] | Roger Wright, *BHS*, LXIX/2, 1992:181-182. [Ed. facs. en liña]: [Ann Arbor, MI],

ProQuest, Periodicals Archive Online, 2004, <<http://pao.chadwyck.co.uk/marketing.do>>, Formatos: TIFF/PDF, [Consulta: 06/06/2008].

315 (N/04). VISO PÉREZ, Silvia: “Estudio lingüístico e etnográfico da enfermidade *erisipela* nos territorios galego e portugués”, en Rosario Álvarez Blanco, Francisco Fernández Rei e Antón Santamarina (eds.), *A Lingua Galega: historia e actualidade: Actas do I Congreso Internacional (Santiago de Compostela, 16-20 de setembro de 1996)*, IV, [Organizado polo] Instituto da Lingua Galega, Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega / Instituto da Lingua Galega, [2004]:601-606. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, [2008], <http://consellodacultura.org/mediateca/files/2008/05/lingua_vol_iv.pdf>, [Formato: PDF], [Consulta: 15/05/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO E DIACRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA

Achegamento etnográfico e lingüístico á enfermidade coñecida como *erisipela* < lat. *ERYSIPELA*. En primeiro lugar, desenvólvese un breve estudo da enfermidade no ámbito da cultura popular galega, cun enfoque etnográfico e coa ollada posta na medicina popular, recollendo mesmo ensalmos da zona de Beariz (OU) e Arzúa (CO). Logo, do punto de vista lingüístico, descríbese a distribución espacial de todos os nomes que recibe, coas diversas variantes, no territorio galego (50, segundo a autora): *rosas, ardor, fogón, fuego, fogo ardente, lobo, amor ardiente, mor (ardiente), erisípula, decípola, isípula, disípula, decipela, decipelia, decipla(s), ercipela, ercipola, ericipela, eciripela, cipela, cipelo, cipelao, cipla, ucipela, ausipela, orsipela, osipela, usipela, supila, supilón, usipelón, sopilón, oxipe, oxipela, úlcera, úcera, ulceral, úrsula, cobra, cobrón, cóbregas, percebún*; ofrécese tamén unha breve explicación diacrónica de cada unha e contrástanse con outras denominacións dentro da Romania (*percebún* e *culebrún* en Asturias; *dona roja* en Cataluña; *rosa maldita, rosa cabalar, rosa punxoñosa, la maldita* en Valencia; *ruborado* no Minho portugués, etc.).

Vid. tamén a entrada 309.

417 Notas léxicas

316 (N/05). ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María: “As metáforas de amor na lírica profana medieval galego-portuguesa”, en Ana Isabel Boullón Agrelo, Xosé Luis Couceiro Pérez e Francisco Fernández Rei (eds.), *As tebras alumeadas: Estudos filolóxicos ofrecidos en homenaxe a Ramón Lorenzo*, [Promovido polo] Departamento de Filoloxía Galega, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago, 2005:509-519 (= *Homenaxes*).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Presenta brevemente o uso da metáfora na lingua e na cultura, para logo facer un estudo do comportamento das metáforas conceptuais (que teñen o amor como dominio meta) na literatura, como posible método para levar a cabo unha comparación e extrapolación dos datos obtidos dos textos literarios medievais ao ámbito máis xeral da lingua e a cultura da época. Entre as metáforas e expresións metafóricas do amor salientáanse as seguintes: 1) o amor reside no corazón (o obxecto de amor como representación metonímica do sentimento da persoa namorada; o corazón funciona como unidade

independente que sofre ou está próximo da amada; hoxe empregáanse formas como *corazón namorado*, *corazón cheo de amor*); 2) o amor é proximidade (actualmente úsanse expresións do tipo *decidiron xuntar as súas vidas*; na lírica medieval achamos *tan lonje de coraçon, se nom é o coraçom meu / mais preto d' ela que o seu*); 3) o amor é un intercambio económico (expresado na lingua medieval mediante verbos e fórmulas como *dar, recibir, non dar ren, cobrar, non perde nen gaan' eu ren*); 4) o namorado como obxecto posuído (na actualidade dise *sempre serei teu*; na Idade Media a senhor mantén unha relación de superioridade de señor a vasalo: *como senhor pode fazer a vassalo*); 5) o amor é forza (na actualidade *o amor pódeo todo* e na lírica medieval *ca voss' amor me forçou*); 6) o amor é loucura (actualmente *está toliño pola rapaza*; na lírica profana a loucura maniféstase con riqueza expresiva: *ensandecer, perder o sen, saír do sen, ter sen sen, tolher o sen, falir o sen, sandece, loucura, folia, sandeu, louco, fol*, etc); 7) o amor é enfermidade (hoxe son comúns fórmulas como *morrer de amor* ou *mal de amor*; na literatura do medievo preséntanse outras similares: *mal d' amor, d'amores ei mal, tolle mi o corpo, ja cegan os ollos meus, fui mal ferida, meu coraçom nom é são*); 8) o amor é un adversario (expresado mediante verbos como *vencer, defender, cometer*); i) o amor é guerra (expresado por fórmulas do tipo *vencer / a que me vos fezeastes ben querer*); 9) o amor é un obxecto valioso (hoxe manifestado por expresións como *miña prenda, levas unha xoia* e na Idade Media *bon roby*) [D.G.M.].

317 (R/05). BREA, Mercedes / DÍAZ DE BUSTAMANTE, José Manuel / GONZÁLEZ FERNÁNDEZ, Isabel: “Animales de referencia y animales de significación en la lírica gallego-portuguesa”, *BmF*, XXIX/1-4 [= *Homenagem a Manuel Rodrigues Lapa*, II], 1984:75-100. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Lisboa, Centro Virtual Camões, Biblioteca Digital Camões, [2005], <<http://www.instituto-camoes.pt/cvc/bdc/lingua/boletimfilologia/29/boletim29.html>>, Formato: PDF, [Consulta: 26/02/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

A partir da distinción entre as mencións de animais que os autores chaman “usos de referencia” (que poden producirse por “mención directa” ou “por medio de comparación expresa”) e as que representan “una significación alegórica o metafórica”, ofrécese unha relación de exemplos da lírica galego-portuguesa.

318 (N/05). BREA, Mercedes: “*Cousir* en la lírica gallego-portuguesa”, en Rafael Alemany, Josep Lluís Martos e Josep Miquel Manzanaro (eds.), *Actes del X Congrés Internacional de l'Associació Hispànica de Literatura Medieval*, I, Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2005:425-439 (= *Symposia philologica*; 10).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Estuda a presenza dos *cousidores* e, polo tanto, das formas da familia léxica de *cousir* (*cousidor, cosecer, cousimento, cousido, cousida*), nos textos da lírica profana galego-portuguesa. O substantivo *cousidor* aparece só en A 306 (Inc.: *Algũa vez dix' eu en meu cantar*) de Martin Moxa, mentres que o verbo *cousir* se emprega nun total de vinte cantigas (once de amor, cinco de amigo, tres de escarnio e un pranto), en que convive a forma etimolóxica do infinitivo coas que presentan un sufixo incoativo (cinco, sempre en P6: *cousecen*). A autora intenta determinar os posibles significados do verbo, tendo presentes as propostas de Carolina Michaëlis na ed. crítica do *Cancioneiro da Ajuda* (1904, vid. *BILEGA* 75), os glosarios de edicións individuais ou colectivas e traballos sobre o léxico trobadoresco; en total, identifica cinco («ver», «elixir», «considerar», «reprender» e «aconsellar»), malia que a súa aplicación non é clara en todos os contextos

e por iso trata de analízalos máis pormenorizadamente nas cantigas en que ofrecen dúbidas. O valor «ver» aparece en B 948 / V 536 (Inc.: *Andei, senhor, Leon e Castela*) de Johan Airas, B 735 / V 336 (Inc.: *Poys nossas madres van a San Simon*) de Pero Vivíaz, V 599 (Inc.: *Ai mia filha, por Deus, guisade vós*) de Johan Airas, B 591 / V 194 (Inc.: *De morrerdes por mi gram dereit' é*) de Don Denis, B 142 (Inc.: *Vi eu donas encelado*) de Pero Velho de Taveirós, B 624 / V 225 (Inc.: *Do que ben serve senpr' oí dizer*) de Estevan da Guarda. O significado «mirar atentamente», «examinar» ou «comprobar» atópase en B 1136 / V 727 (Inc.: *Quero-vos eu, mha irmana, rogar*) de Bernal de Bonaval, B 1265bis / V 871 (Inc.: *Amiga, quero-m' ora cousecer*) de Lourenço, jogral, V 1032 (Inc.: *Rodrigu' lanes, queria saber*) de Lourenço, jogral, así como en versos de dúas composicións atribuídas a Pero da Ponte. Fronte a estes valores, a autora destaca os de «reprochar», «censurar» en B 923 / V 511 (Inc.: *Senhor, se o outro mundo passar*) de Estevan Perez Froian, B 465 (Inc.: *ũa pregunt' ar quer' a el-Rei fazer*) de Garcia Perez, B 909 / V 496 (Inc.: *Ora mh-o tenham a mal-sen*) de Roi Fernandiz, B 372 (Inc.: *Senhor do muy bon parecer*) de Pero Mafaldo, na composición de Martin Moxa sinalada ao comezo e noutras atribuídas a Airas Nunez e Airas Carpancho. Tamén analiza os casos de *cousimento* (en nove cantigas) e os do adxectivo *cousido* / -a. Nas consideracións finais fai referencia á utilización de *cousir* noutras obras medievais e aos valores que adopta nelas.

319 (N/05). BREA, Mercedes: “*Que gran coita d'endurar*. Anotacións sobre o uso lírico de *endurar*”, en Ana Isabel Boullón Agrelo, Xosé Luis Couceiro Pérez e Francisco Fernández Rei (eds.), *As tebras alumeadas: Estudos filolóxicos ofrecidos en homenaxe a Ramón Lorenzo*, [Promovido polo] Departamento de Filoloxía Galega, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago, 2005:527-539 (= *Homenaxes*).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Estudo do verbo *endurar*, documentado en 25 cantigas da lírica profana medieval galego-portuguesa atribuídas a 18 trobadores diferentes. Da análise dedúcese que está sempre en posición de rima (agás no posible escarnio de amor *Mia senhor, vin-vus rogar* [B 7] de Airas Moniz de Asme), e baixo a forma infinitiva ou, ás veces, formando parte dunha perífrase de futuro (exceptúase o texto *Quand' ora fôr' a mia senhor veer* [B 141] de Nuno Eanes Cêrzo, pois figura como perfecto). O campo sémico ao que pertence é o do *amor non correspondido*, propio da cantiga de amor, polo que presenta con frecuencia como obxecto directo os substantivos *coita* / *mal* (que funcionan como sinónimos) e *afan*, semanticamente próximo aos outros dous. Da observación das ocorrencias, a autora conclúe que significa «sufrir», «soportar». Por outra parte, sinala que os contextos en que aparece son similares: textos moi elaborados desde un punto de vista conceptual e léxico, que son obra de trobadores de procedencia nobre. Tamén salienta a escasa frecuencia de uso deste verbo, non exclusivo da lírica (Ramón Lorenzo documéntao dúas veces en *La traducción gallega de la Crónica General y la Crónica de Castilla* [1965, vid. *BILEGA* 368] e tamén se acha nas *Cantigas de Santa María* de Afonso X o Sabio), feito que se corresponde coa súa perda en galego, xa que non se rexistran ocorrencias posteriores ao século XIV [D.G.M.].

320 (R/05). CARRÉ ALVARELLOS, Leandro: “Galaico-portugués *ler*, m. s., y su significado”, *BmF*, X/1-4 [= *Miscelânea de Filologia, Literatura e História Cultural à memória de Francisco Adolfo Coelho (1847-1919)*, I], 1949:341-343. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Lisboa, Centro Virtual Camões, Biblioteca Digital Camões, [2005], <<http://www.instituto-camoes.pt/cvc/bdc/lingua/boletimfilologia/10/boletim10.html>>, Formato: PDF, [Consulta: 26/02/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Nota sobre o significado e procedencia da palabra *ler* na cantiga de amigo B 645 / V 246 (Inc.: *Vi eu, mia madr' andar*) de Nuno Fernandez Torneol e na cantiga de amor B 1151a-1152a / V 754 (Inc.: *En Lixboa, sobre lo mar*) de Johan Zorro. Defende como significado «mar» e relaciona a súa orixe coas linguas celtas.

321 (N/05). CORRAL DÍAZ, Esther: “*Conorto* na tradición da lírica galego-portuguesa”, en Ana Isabel Boullón Agrelo, Xosé Luis Couceiro Pérez e Francisco Fernández Rei (eds.), *As tebras alumeadas: Estudos filolóxicos ofrecidos en homenaxe a Ramón Lorenzo*, [Promovido polo] Departamento de Filoloxía Galega, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago, 2005:541-551 (= *Homenaxes*).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Estúdase o uso e os valores do substantivo *conorto* e o verbo *conortar*, rexistrados en 11 composicións (9 como substantivo e 2 como verbo), ademais do adxectivo *desconortado* nunha ocasión, na lírica profana medieval galego-portuguesa e en 32 textos das *Cantigas de Santa María*; non aparece, en cambio, nas obras en prosa. Como orixe etimolóxica apúntase o verbo do latín vulgar *CONHORTARE*, a partir do clásico *COHORTARI*, derivado de *HORTARI* «animar», «exhortar», «estimular», e analízase a relación que se establece entre *conorto* e *conforto*. Puntualízase que, en xeral, os autores que máis empregaron *conorto* ou *conortar* proceden dun amplo arco cronolóxico da tradición trobadoresca, malia predominaren os localizados na corte de Afonso X. Semanticamente, *conorto* insérese no campo sémico da coita, indicando «gozo», «sabor», «pracer», mentres que o adxectivo *conortado* equivale a «ledo»; habitualmente rexístrase a expresión *aver conorto* ou, máis inusuais, *dar conorto*, *leixar conorto*. Por outra parte, indícase a frecuente relación que establece *conorto* con *morte*, algo non exclusivo da lírica medieval galego-portuguesa [D.G.M.].

322 (R/04). CUNHA, Celso Ferreira da: “Guirlanda & grilanda”, *RBF*, II/2, 1956:205-206. | [Reed.]: Celso Cunha, *Sob a pele das palabras: Dispersos*, Rio de Janeiro, Nova Fronteira / Academia Brasileira de Letras, 2004:189-190.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. PORTUGUÉS | 3. DIACRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

José Pedro Machado considera que a voz *guirlanda* (probable galicismo) foi introducida no portugués no séc. XIX. Fronte a esta opinión, o autor aduce a súa presenza na cantiga de amor B 868-869-870 / V 454 (Inc.: *Oí og' eu ùa pastor cantar*) de Airas Nunez, polo que se trataría dunha forma moito máis antiga.

323 (N/05). FERNÁNDEZ GUIADANES, Antonio / PÉREZ BARCALA, Gerardo: “O (*des*) *ensandecemento* trobadoresco”, *Verba*, 32, 2005:191-224.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Os autores tratan de determinar as claves da presentación discursiva do termo *ensandecer* (derivado de *sandeu* por medio do prefixo *en-* e o sufixo *-ecer* < lat. *-ESCERE*) e o seu antónimo *desensandecer* (formado mediante o prefixo *des-* < *DIS-*) na lírica profana galego-portuguesa. Malia existiren nesta tradición literaria outras fórmulas expresivas relacionadas co motivo da loucura (*tolher o sén*, *perder o sén*), o traballo concéntrase nestas dúas, porque foi *ensandecer* a que serviu de base á creación de *desensandecer*, que constitúe unha alternativa léxica a outras expresións como *costrar o sén*. Analízase a

plasmación poética destes termos co obxecto de trazar o seu desenvolvemento conceptual [Adaptación do resumo que aparece na publicación].

324 (R/05). FERREIRA, Urbano: “Por Galicia”, *Galicia-Co*, 2ª época, I/10, 1893:577-583. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Superior Bibliográfico de Galicia, Biblioteca Dixital, [s.d.], <<http://www.cmg.xunta.es/visor/prensa/paxinas/busqueda.asp?T4=GRRE>>, [Formatos: TIFF/PDF], [Consulta: 29/02/2008]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: A Coruña, Real Academia Galega, Hemeroteca Virtual, 2005, <<http://www.realacademiagalega.org/Hemeroteca/Revistas.do?letter=none>>, [Consulta: 12/08/2005].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. DIACRÓNICO | 4. C

Recole numerosas mencións do adxectivo *gallego*, que posúe sempre un matiz pexorativo por razóns históricas consideradas falsas polo autor, que reivindica a súa revisión.

325 (N/05). FIDALGO FRANCISCO, Elvira: “O nome de María”, en Ana Isabel Boullón Agrelo, Xosé Luis Couceiro Pérez e Francisco Fernández Rei (eds.), *As tebras alumeadas: Estudos filolóxicos ofrecidos en homenaxe a Ramón Lorenzo*, [Promovido polo] Departamento de Filoloxía Galega, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago, 2005:553-565 (= *Homenaxes*).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Nas cantigas de loor das CSM distínguense dous tipos: as construídas sobre o modelo da canción de amor profana e as que seguen o modelo dos himnos latinos. A autora céntrase especialmente na cantiga 70, dentro do segundo grupo, onde se debuxa o nome de María nun acróstico: cada un dos primeiros versos empeza pola letra correspondente. Coméntase cada un dos termos que figuran na primeira estrofa, iniciada co M, que xira arredor de *madre, maior, mansa, mellor*; na segunda, refírese aos termos *avogada, aorada, aposta, amiga* e *amada*; na terceira, *ram’ e raíz, emperatriz* (non iniciado polo r, pero xustificado por actuar como intensificador do apelativo *reinna*) e *rosa*; na cuarta estrofa, referíndose ao fillo de María, coméntase a expresión *iusto iuiz*; na quinta, onde se apreza o papel de María como mediadora, explícase a identificación da Virxe coa imaxe *strela do día*; a autora indica que a acepción de María como luz procede do intento de explicar o étimo, *Miryam*. Engade por último unha explicación sobre a atribución dos nomes *Ave* e *Maris Stella*, que se debe seguramente a un erro de copia de *stellam maris* por *stillam maris* «pinga de mar» [D.G.M.].

326 (R/05). GARROSA GUDE, José Luis: “Aproximación a algunhas crenzas da parroquia de Franqueán (O Corgo - Lugo)”, *Madrygal*, 3, 2000:51-57. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Madrid, Universidad Complutense de Madrid, Portal de Revistas Científicas Complutenses, [2005], <<http://www.ucm.es/BUCM/revistas/fil/11389664/articulos/MADR0000110051A.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 12/01/2006].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA (GALEGO CENTRAL)

Descríbense algunhas tradicións orais relacionadas con crenzas esotéricas. Inclúe a explicación dalgunhas voces galegas, así como dous refráns.

327 (N/05). GONZÁLEZ MARTÍNEZ, Déborah: “Reflexions sobre algúns elementos léxicos empregados por Fernán Fernandez Cogominho”, en Rafael Alemany, Josep Lluís Martos e

Josep Miquel Manzanaro (eds.), *Actes del X Congrès Internacional de l'Associació Hispànica de Literatura Medieval*, II, Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2005:809-818 (= *Symposia philologica*; 11).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

A autora parte da súa propia lectura dos once textos atribuídos a Fernan Fernandez Cogominho para estudar os termos máis característicos do trobador dentro do conxunto da lírica profana galego-portuguesa. Destaca a voz *sobrinha* na cantiga de escarnio B 366bis (Inc.: *V eron-m' ora preguntar*) como hapax da lírica profana que serve para identificar a dama á que o trobador ama, establecendo problemas de clasificación xenérica. En segundo lugar, analiza a voz *demo*, menos usual na lírica profana ca na relixiosa, para a que documenta os valores de «ser maligno» e «órgano sexual masculino»; sinala, ademais, os problemas hermenéuticos que presenta o contexto no que está inserido este termo. Comenta logo o emprego da palabra *coita*, centrándose principalmente na cantiga de amor B 364 (Inc.: *Muitos an coita d' amor*), na que se establece paralelismo entre os termos *coita*, *mal* e *morte*, que funcionan como sinónimos nese contexto; sinala, ademais, o uso alternativo ou complementario dos termos *mal* e *coita*. Por último, fai referencia ás voces *soidade* (presente en oito textos, normalmente complemento do verbo *aver*, pero tamén de *viver*, *sofrer*, *tolher* e *perder*) e *fazenda* (documentada en 37 ocasións), destacando o valor figurado «situación / estado dunha persoa», «condición» para a cantiga de amor B 366 (Inc.: *Non am' eu mia senhor, par Deus*) [A.].

328 (R/04). HART, Thomas R.: “The *cantigas de amor* of King Dinis: *em maneira de proença*”, *BHS*, LXXI/1, 1994:29-38. | [Ed. facs. en liña]: [Ann Arbor, MI], ProQuest, Periodicals Archive Online, 2004, <<http://pao.chadwyck.co.uk/marketing.do>>, Formatos: TIFF/PDF, [Consulta: 06/06/2008]. | [Ed. facs. en liña]: Birmingham, EBSCOhost Electronic Journals Service, [s.d.], <<http://ejournals.ebsco.com/direct.asp?ArticleID=49EBB520100BE355547B>>, Formato: PDF, [Consulta: 14/02/2008]. | [Ed. en liña]: London, Informaworld, [s.d.], <<http://www.informaworld.com/smpp/ftinterface~content=a782271954~fulltext=713240928>>, Formato: HTML, [Consulta: 15/02/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Comentario lingüístico da cantiga de amor B 520a / V 123 (Inc.: *Quer' eu em maneira de proença*) de Don Denis, no que se fai referencia ao tipo de léxico utilizado e aos provenzalismos que aparecen nela.

329 (N/05). LORENZO GRADÍN, Pilar: “A ignominia dunha carreta: Lanzarote e o coteife afonsí”, en Ana Isabel Boullón Agrelo, Xosé Luis Couceiro Pérez e Francisco Fernández Rei (eds.), *As tebras alumeadas: Estudos filolóxicos ofrecidos en homenaxe a Ramón Lorenzo*, [Promovido polo] Departamento de Filoloxía Galega, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago, 2005:567-583 (= *Homenaxes*).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Analiza a composición *Vi un coteife de mui gran granhon* [B 479 / V 62] de Afonso X, en que se satiriza un individuo que non respecta os seus deberes como guerreiro e é antítese das virtudes cabaleirescas. É nomeado *coteife* e adxectivado como *mao*, *val[a]di*, *mal guisad' e vil*. A autora repara, ademais, en detalles da súa vestimenta (o *perponto* e a *branqueta*, que xustifican o ataque ao escaso poder económico) e comenta a problemática que atinxe aos últimos versos, centrándose nas expresións *cordón d'ouro* e

aguazil. Por outra parte, analiza a posible relación entre o refrán da cantiga afonsina (*ai, que coteife pera a carreta!*) coa obra de Crhétien de Troyes, *Li chevaliers de la charrette*. Conclúe que, se a aparición da carreta na composición galega é resultado da adaptación dos coñecementos que Afonso X tiña do *roman* occitánico, supón o coñecemento polo público das aventuras de Lanzarote, apoiándose en ser esta a única ocorrencia do termo no corpus profano e introducirse na mesma cobra do texto o galicismo *joeta* [D.G.M.].

330 (N/05). MACHADO, José Barbosa: “O léxico obsceno na prosa medieval portuguesa”, en Graça Maria Rio-Torto, Olívia Maria Figueiredo e Fátima Silva (coords.), *Estudos em Homenagem ao Professor Doutor Mário Vilela*, I, [Organizada pola] Secção de Linguística [do] Departamento de Estudos Portugueses e de Estudos Românicos, Porto, Universidade do Porto, Faculdade de Letras, 2005:377-385 (= *Homenagens*). | [Ed. facs. en liña n.v.]: [s.l.], Projecto Vercial, Letras & Letras, [2007], <<http://alfarrabio.di.uminho.pt/vercial/zips/machad20.pdf>>, [Formato: PDF], [Consulta: 25/10/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. PORTUGUÉS | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Análizase o léxico obsceno na prosa medieval portuguesa. Entre os termos estudados aparecen *cornudo* e *puta* (no *Foro Real* de Afonso X), *fideputa* (na *Cronica Xeral de Espanha de 1344*), *barregã* (na *Cronica Xeral de Espanha de 1344* e na *Demanda do Santo Graal*) e a familia léxica de *fornicar* (no *Foro Real* de Afonso X e na *Demanda do Santo Graal*) [T.A.G.].

331 (N/05). MARCENARO, Simone: “L’osceno nella lirica medievale: il caso delle cantigas d’escarnho e maldizer galego-portoghese”, *L’Immagine Riflessa*, XIV/1-2, 2005:103-120.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Revisa o vocabulario obsceno empregado na lírica galego-portuguesa, salientando a singularidade desta tradición polo recurso a este tipo de vocábulos no conxunto dos textos poéticos románicos máis temperáns e establecendo interesantes relacións coa poesía trobadoresca occitana. En opinión do autor, este tipo de estudos semánticos é absolutamente necesario para poder interpretar e comprender as bromas cortesés que hoxe non resultan comprensibles para o lector moderno.

332 (R/05). MERÊA, Manuel Paulo: “Nótulas filológicas”, *BmF*, VI/1-2, 1939:185-187. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Lisboa, Centro Virtual Camões, Biblioteca Digital Camões, [2005], <<http://www.instituto-camoes.pt/cvc/bdc/lingua/boletimfilologia/06/boletim06.html>>, Formato: PDF, [Consulta: 26/02/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. PM | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Estuda o significado das expresións *des i, sol que* e *iubere* (**IUBENTE REGE; IUSSIONE; *IUSSU*) en cantigas e textos notariais medievais. Para *des i* os significados atribuíbles son «desde entón» (no *Cancioneiro da Ajuda*), «en seguida» e «além disso»; para *sol que* os significados son «unicamente se» (no *Cancioneiro da Ajuda*), «logo que» e «apenas» [T.A.G.].

333 (N/05). MIGUÉLEZ DÍAZ, Xosé A.: “Lorenzo Varela e o Cristo da liberdade”, *Encrucillada*, 142, 2005:11-31 [115-135].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Repaso biobibliográfico pola figura de Lorenzo Varela (1917-1978), destacando a súa obra en galego e o aspecto relixioso na totalidade da súa produción literaria. Ten interese lingüístico a epígrafe titulada “Unha linguaxe secular da fe e un fondo sentido relixioso” (p. 26-29 [130-133]). Nela, cinguíndose aos 25 poemas galegos que escribiu, destácase o emprego do termo *irmán* nun terzo deles, “case sempre como invocativo máis que como substantivo” (p. 27 [131]). Indícase tamén que este foi un termo moi empregado polos autores do galeguismo das décadas de 1920 e 1930, reflectindo con el “a vivencia totalizante e renacedora dos que se descubrían fillos da Galicia asumindo o galeguismo militante” (ibid.).

334 (R/05). MONTOYA MARTÍNEZ, Jesús: “La literatura caballeresca en la obra de Alfonso X”, *RFR*, 14/2 [= *Memoria-Homenaje a Pedro Peira Soberón*], 1997:299-313. | [Ed. facs. dix.]: en *Revista de Filología Románica*, 1983-2001 (nº 1 al 18), Madrid, Universidad Complutense de Madrid, 2003, CD-ROM / Formato: PDF. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Madrid, Universidad Complutense de Madrid, Portal de Revistas Científicas Complutenses, [2005], <<http://www.ucm.es/BUCM/revistas/fll/0212999x/articulos/RFRM9797220299A.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 12/01/2006].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Todos os que ata agora estudaron a orixe e presenza da Materia de Bretaña e, concretamente, os temas artúricos en España adoitan aludir a Afonso X como referente principal. O mesmo acontece cos textos literarios hispánicos da época. Neste eido, o autor cre que as *Cantigas de Santa María*, unha das obras emblemáticas do rei sabio, tamén amosan no desenvolvemento de moitos miragres, no seu contexto e nas súas descrições “que el ambiente caballeresco es algo consustancial a la época, y difícilmente se puede concebir muchas de sus cantigas sin esta interpretación” (p. 300). O presente traballo está dedicado a confirmar esta idea a través da identificación dos tópicos e dos termos referidos ao mundo cabaleiresco nas cantigas marianas, onde se atopa 136 veces a voz *cabaleiro* e vars., así como os seguintes termos que designan costumes ou virtudes do cabaleiro: *branco*, *franco*, *ardido*, *bono de armas*, *bono de mannas*, *fremoso*, *aposto*, *bravo*, *terreiro* e *sandeu*; hai tamén referencias ás figuras do *gardador* (voz de orixe provenzal) e a *covilleira*.

335 (R/05). PAREDES NÚÑEZ, Juan: “Armar manto: Algunas consideraciones sobre la cantiga *O que da guerra levou cavaleiros* de Alfonso X”, *RFR*, 14/1 [= *Memoria-Homenaje a Pedro Peira Soberón*], 1997:569-574. | [Ed. facs. dix.]: en *Revista de Filología Románica*, 1983-2001 (nº 1 al 18), Madrid, Universidad Complutense de Madrid, 2003, CD-ROM / Formato: PDF. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Madrid, Universidad Complutense de Madrid, Portal de Revistas Científicas Complutenses, [2005], <<http://www.ucm.es/BUCM/revistas/fll/0212999x/articulos/RFRM9797120569A.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 12/01/2006].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Estuda o significado da expresión *armar manto*, que aparece na cantiga de escarnio B 496 / V 79 (Inc.: *O que da guerra levou cavaleiros*) de Afonso X e que o autor interpreta como «vestir ricamente non só para blasonar de gran señor ocultando deste modo a súa condición de cobarde, senón tamén para encubri-la deslealdade e a traizón».

336 (R/05). PARKINSON, Stephen R.: “Os tabeliães, o seu título e os seus documentos”, *BmF*, XXV/1-4, 1976-79:185-212. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Lisboa, Centro Virtual Camões, Biblioteca Digital Camões, [2005], <<http://www.instituto-camoes.pt/cvc/bdc/lingua/boletimfilologia/25/boletim25.html>>, Formato: PDF, [Consulta: 26/02/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. PORTUGUÉS | 3. SINCRÓNICO | 4. ME

Sobre a orixe e significado das voces gal.-port. *notairo* < *NOTARIUM* e *tabeliõ* < *TABELLIONEM*. De *tabeliõ* recolle as vars. *tabeliõ* (datada entre 1254 e 1390), *tabaliõ* (datada entre 1212 e 1377), *tabeliã* (datada entre 1319 e 1447), *tabaliã* (datada entre 1309-1459). Inclúe un índice cos nomes e apelidos dos *tabeliães* portugueses rexistrados entre 1255 e 1390 (p. 206-210).

337 (N/05). PARRADO FREIRE, Alexandre Gaiferos: “O léxico da guerra como metáfora do obsceno nas *Cantigas de escarnio e mal dizer* galego-portuguesas”, en Rafael Alemany, Josep Lluís Martos e Josep Miquel Manzanaro (eds.), *Actes del X Congrés Internacional de l'Associació Hispànica de Literatura Medieval*, III, Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2005:1277-1287 (= *Symposia philologica*; 12).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Estuda o léxico da guerra empregado como metáfora do obsceno nas cantigas de escarnio galego-portuguesas. O autor indica que algunhas das voces pertencentes a este campo semántico eran xa empregadas coa mesma finalidade na lingua latina. Diferencia entre: a) vocábulos usados en sentido recto, como nos escarnios políticos de Afonso X relacionados coa guerra de Granada (*guerra, lidar, coteifes, genete, cavaleiro, porpento/perpento, calças, arminhos, espada, vainha*); b) vocábulos que posúen valor claramente obsceno, referidos ao acto sexual ou aos órganos sexuais femininos ou masculinos (*baralla, ferir, guerra, guerrear, colpar/colpe/dar golpes, perfiar, lidar, cavalgar, tirar, vingar, matar, vencer, sofrer, colpada, malferida, chaga, tragazeite, armas, ardida, morrer*). O autor analiza as seguintes cantigas dirixidas a soldadeiras: B 1574 (Inc.: *Os beesteiros d' aquesta fronteira*) de Pero García de Ambroa, exemplo de uso dos xogos de palabras; B 1591 / V 1123 (Inc.: *Traj' agora Marinha Sabugal*) de Afonso Eanes do Coton, en que o xogo de palabras parece denunciar unha relación lésbica entre a soldadeira e unha vella. Das cantigas dirixidas a outros personaxes, o investigador comenta B 1453 / V 1063 (Inc.: *Bernal fendudo, quero-vos dizer*) do xograr Johan Baveca, en que aparecen os termos *armas, dona salvage, derrobar, cobrar, dar, ferran, cansaran, vencer, enfraquecer, sofrer, colpar, ferir* e o alcume *Fendudo*, que alude ás prácticas homosexuais do protagonista. Por último, comenta a cantiga B 1472 / V 1083 (Inc.: *Don Estêvão achei noutro día*) de Men Rodriguez Tenoiro, en que aparecen as expresións *gran baston, gran pao* e *ferir*.

338 (R/05). PENSADO, José Luis: “Datos para la historia de *español* en portugués”, *BmF*, XXVIII/1-4 [= *Homenagem a Manuel Rodrigues Lapa*, I], 1983:195-206. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Lisboa, Centro Virtual Camões, Biblioteca Digital Camões, [2005], <<http://www.instituto-camoes.pt/cvc/bdc/lingua/boletimfilologia/28/boletim28.html>>, Formato: PDF, [Consulta: 26/02/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. PORTUGUÉS | 3. SINCRÓNICO | 4. M

Inclúe unha breve referencia á palabra *español* en galego-portugués medieval.

339 (N/05). SÁNCHEZ GONZÁLEZ DE HERRERO, María Nieves: “El léxico de los documentos alfonsíes”, *Estudis Romànics*, XXVII, 2005:41-71. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Barcelona], Institut d’Estudis Catalans, Revistes científiques en línia de l’IEC, [2005], <<http://www.iec.cat/ppperiodiques/>>, Formato: PDF, [Consulta: 15/05/2007]. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Barcelona], Revistes Catalanes amb Accés Obert, [2005], <<http://www.raco.cat/index.php/Estudis/article/view/21292/42317>>, Formato: PDF, [Consulta: 10/04/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. CASTELÁN | 3. SINCRÓNICO E DIACRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: INF. DIAFÁSICA (REGISTRO JURÍDICO-ADMINISTRATIVO)

O estudo do léxico dun corpus de 660 documentos en castelán procedentes da chancelaría de Alfonso X o Sabio permite constatar diferenzas lingüísticas entre os documentos en función da zona á que se dirixan. Entre as voces que se estudan como exclusivas de determinadas zonas peninsulares están: *forero* «obligado o sujeto a construír con imposto o tributo», voz que se atopa no occidente peninsular, Asturias e Ourense; *juniores* «colonos que debían sus prestaciónes al hecho de habitar en tierra tributaria», voz de León e Galicia; *portalgo* «imposto», en León e Galicia, convivindo coas variantes *portadgo*, *portage*, *portaje*; *roso* «raptó», en Sanabria e Galicia; *carvallo* «roble pequeno de hojas mui ásperas», en Galicia; *omizian* «homicida» en León e Galicia; *quejumbre / quexume*, voz leonesa que se considera procedente do galego-portugués *queyxume* [T.A.G.].

340 (R/05). TOLSTÁYA, M.: “Las cantigas de amigo galaico-portuguesas: sobre la interpretación de la alegría y de la tristeza”, en *Actas de la II Conferencia de Hispanistas de Rusia (Moscú, 19-23 abril 1999)*, [Ed. dix.]: Madrid, Embajada de España en Moscú / Ministerio de Asuntos Exteriores, Dirección General de Relaciones Culturales y Científicas, 2000:[s.p.], CD-ROM / Formato: PDF. | [Ed. en liña n.v.]: [Madrid], Centro Virtual Cervantes, [2005], <<http://hispanismo.cervantes.es/documentos/nechayeva.pdf>>, [Formato: PDF], [Consulta: 17/02/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Análizanse os medios expresivos con que se fai referencia aos sentimentos de alegría e tristeza nas cantigas de amigo galego-portuguesas. Comézase distinguindo as unidades léxicas que conteñen dun modo evidente os semas de ledicia e tristeza. Préstase atención tamén aos vocábulos que inclúen estes significados en calidade de semas contextuais, as particularidades do emprego dos sinónimos e as formas sintácticas expresivas como o paralelismo. Finalmente, préstase atención á interpretación dos símbolos. Así pois, destácanse dous tipos de elementos léxicos: por un lado, vocábulos que directamente indican a semántica da alegría ou de tristeza (*leda*, *sofrer*, *doer*, *endurar*, *morrer*) e, por outro, vocábulos que adquiren a carga semántica nun contexto adecuado (*fremosa*, *velida*, *louçana*, *delgada*, *loada*) para expresar alegría, o mesmo que os símbolos *cervo*, *cabelos*, *volver a auga*.

341 (N/05). VALVERDE MEDEIROS, Itastimara: “A temática erótico-sexual em cantigas satíricas: análise de lexias”, [Ed. en liña n.v.]: en Lúcia Maria Pinheiro Lobato et al. (orgs.), *Anais do IV Congresso Internacional da ABRALIN [Universidade de Brasília, 17 a 19 de fevereiro de 2005]*, [Brasília], Associação Brasileira de Lingüística, 2005:1559-1567, <<http://www.abralin.org/publicacao/abralin2005.pdf>>, [Formato: PDF], [Consulta: 08/02/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Análise do léxico sexual (ou utilizado con estas connotacións) nunha serie de cantigas de escarnio medievais relacionadas coa figura da abadesa. Da cantiga B 1579 / V 1111 (Inc.: *Abadessa, oí dizer*) de Afonso Eanes do Coton recóllense as voces *ben* «amor carnal», *foder* «copular», *pastor* «puro» e *mester* «arte, oficio, habilidade»; da cantiga B 1471 / V 1081 (Inc.: *En Arouca a casa faria*) de Afonso Lopez de Baian sinálanse as voces *madeira* «pênis, órgano sexual masculino» e *madeiras* «ter relacións sexuais»; da cantiga B 1604bis (Inc.: *A vós, dona abadessa*) de Fernando Esquío cítanse *caralho francés* «consolador, pênis artificial» e *colhões* «testículos»; da cantiga V 1005 (Inc.: *Abadessa, Nostro Senhor*) de Gonçalo Eanes do Vinhal cítanse *nembrastes* «recordastes»; da cantiga B 1625 / V 1159 (Inc.: *Don Affonso López de Baiám quer*) de Pai Gomez Chariño cítanse *lavrar* «fornicar» e *madeira* «pênis» [T.A.G.].

342-1 (N/05). VARELA SIEIRO, Xaime: “A propósito de algunos arabismos relativos a la alimentación en la documentación medieval de Galicia”, en Manuela Marín e Cristina de la Puente (eds.), *El banquete de las palabras: La alimentación en los textos árabes*, Madrid, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 2005:135-151 (= *Estudios árabes e islámicos. Monografías*; 10).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. DIACRÓNICO | 4. MC | 5. LINGUA ESCRITA: INF. DIAFÁSICA (REXISTRO XURÍDICO-ADMINISTRATIVO)

Versión impresa do relatorio presentado nunha mesa redonda celebrada no Instituto de Filoloxía do Consello Superior de Investigacións Científicas (Madrid) en novembro de 2003. Na liña doutros traballos do autor (vid. *BILEGA* 9878, 11544, 14984, 15041, 15061), estuda a presenza de terminoloxía de orixe árabe relativa á alimentación na prosa notarial altomedieval de Galicia (con inclusión dalgunhas referencias ao dominio astur-leonés e das hipóteses etimolóxicas propostas por outros estudosos). Tamén ofrece unha breve descrición (coa correspondente terminoloxía) doutros alimentos que formaban parte da alimentación medieval. Os datos proceden dun corpus de 4.200 diplomas latinos datados entre o séc. VIII e o a. 1250 e pertencentes a múltiples centros monásticos do territorio galego. Os termos estudados son os seguintes: *ARRODOMA* / (*AR*)*REDOMA* «especie de vaso o vasija de vidro branco tallado o de cristal de roca oriental, que se presenta al comienzo de la comida» (sinala a pervivencia desta voz no cast., port. e gal. mod. *redoma*); *TAGARA* (inclúe referencia ao gal. e port. modernos *tagra* «medida antiga equivalente a dos litros»); *REGUEIFA* / *REGUEYFA*, documentada por primeira vez na Península Ibérica en dous docs. do mosteiro de San Xiao de Samos dos aa. 1166 e 1167 e presente tamén nos mesmos contextos en docs. romances de Galicia durante o séc. XIV; esta voz pervive no cast., port. e gal. modernos *regueifa*, presentando neste último os significados «mollete de pan de trigo de buen tamaño, muy cuidado en su hechura y elaborado generalmente con harina de trigo –o mezclada- huevos, manteca, azúcar y unos polvos de canela», «especie de competición poético-musical que tenía lugar el día de la boda» (acepción viva ata a década de 1950 aproximadamente), «improvisación dialéctica en verso o un disputa sin más» (na actualidade).

342-2 (N/05). WRIGHT, Roger: “Romance and Ibero-Romance in the *Descort* of Raimbaut de Vaqueiras”, en Sándor Kiss, Luca Mondin e Giampaolo Salvi (eds.), *Latin et langues romanes: Études de linguistique offertes à József Herman à l’occasion de son 80ème anniversaire*, Tübingen, Max Niemeyer, 2005:463-472.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. IBERORROMÁNICO | 3. SINCRÓNICO | 4. M | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Comenta o multilingüismo do descort de Raimbaut de Vaqueiras (Inc.: *Eras quan vey verdeyar*), datado entre 1197 e 1201 e transmitido por sete manuscritos. É unha composición que consta de 5 cobras escritas cada unha nunha lingua romance distinta e unha última que recolle en cada dous versos as linguas utilizadas anteriormente. As linguas, por orde de aparición, son o occitano, o italiano (ás veces identificado como xenovés), o francés, o gascón e, por último, unha variedade da Península Ibérica cuxa identificación varía en función dos estudosos: galego-portugués, castelán, aragonés. O autor concéntrase nesta quinta cobra, comentando algúns aspectos lingüísticos de formas que aparecen nela, como *corasso*, *mot gen favlan*, *mochas*, *resperado* [D.G.M.].

RECS.: Marc van Uytfanghe, *RLiR*, 71/283-284, 2007:525-533 [530].

Vid. tamén as entradas 268, 276, 655-1, 775, 924, 947, 956, 957, 974, 979, 985, 1088.

418 Traballos non lingüísticos con información léxica

4181 Etnografía e antropoloxía

343 (N/05). CAAMAÑO SUÁREZ, Manolo: “As construcións populares nos textos etnográficos de Xaquín Lorenzo”, en Paula Ballesteros Arias (coord.), *Encontros coa Etnografía*, Noia, A Coruña, Toxosoutos, [2005]:299-316 (= *Divulgación e ensaio*).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Repaso dos traballos etnográficos de Xaquín Lorenzo Fernández (1907-1989), especialmente da obra *Etnografía: Cultura material* (1962, vid. *BILEGA* 3546), “unha lúcida radiografía sobre o estado da vida material dos mundos labrego, mariñeiro e artesán de Galicia dos primeiros cincuenta anos do século pasado” (p. 302). O autor considera este traballo alicerce dos estudos etnográficos posteriores, onde no eido das vivendas de zonas moi determinadas destacan as contribucións de José Ramón Fernández-Oxea, Xosé María Lema Suárez, Carlos García Martínez, Pedro de Llano e Mark Gimson.

344-1 (N/05). CAAMAÑO, A. Antón: “Dúas alegacións sobre a problemática do celtismo”, *A Taboada*, X, 2005:81-102, il.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. DIACRÓNICO | 4. P MEC

Índice: 1. Primeira achega dende a zootecnia [Analízanse os diferentes posicionamentos respecto da tradición que ampara o celtismo do pobo galego, defendida, entre outros, por Manuel Murguía (1833-1923) e Eduardo Pondal (1835-1917), e que ten as súas orixes xa en autores clásicos grecolatinos. A seguir, faise un estudo zootécnico da vaca rubia galega e do porco celta partindo da base de que “no caso de que se observen similitudes nas razas animais de diversas xeografías por distantes que sexan, teremos que concluír en que as xentes que conviven con elas, son diferentes ramas dun mesmo tronco orixinario que seguiron camiños diverxentes nas súas primitivas migracións” (p. 88-89)] | 2. Achega histórico-lingüística [Estúdase a deriva etimolóxica do topónimo *Galiza*, concluíndo que: a) na época prerromana *GAL-LE* > *GALLATIA* > *GALLACIA* (xentilicio *GALLAICUS*, -I); b) na época romana triunfa *GALLAECIA* e incorpórase o xentilicio *GALLAECUS* sen que se perda o xentilicio da época anterior; c) na época post-romana úsanse indistintamente *Galiza*, *Galicia*, *galego* e *galaico*, e escasamente *galiciano*].

344-2 (N/04). CARNERO VÁZQUEZ, Ofelia [comp.] / CUBA RODRÍGUEZ, Xoán Ramiro [comp.] / REIGOSA CARREIRAS, Antonio [comp.] / SALVADOR CASTAÑER, María de las Mercedes [comp.]: *Da fala dos brañegos: literatura oral do concello de Abadín*, Lugo, Deputación Provincial de Lugo / Museo Provincial de Lugo, 2004, 387 p.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIATÓPICA (GALEGO CENTRAL)

Importante colección de literatura oral recollida nas 19 parroquias do concello de Abadín (LU) durante os anos 1992-1993 a través de gravacións e dentro do proxecto *Inventario de lendas, contos e outras manifestacións da literatura oral do concello de Abadín*, desenvolvido polo Grupo de investigación etnográfica *Chaira* que formaron os autores no ano 1992. Son contos (168), lendas (50), mitos, poemas, coplas, oracións, adiviñas, romances, chistes e anécdotas de personaxes locais, que se ofrecen aquí ordenados segundo esta tipoloxía e transcritos con absoluto rigor filolóxico, característica que os converte en material útil para unha posible investigación dialectal. Cada texto preséntase identificado a través do nome completo do informante, a súa idade no momento da recolleita, o lugar da gravación e a data da mesma.

345 (R/05). DELLWO, Volker: “Die galicische Sackpfeife, Mitglied einer großen europäischen Sackpfeifenfamilie”, *Galicien Magazin*, 7, 1999:25-30, il., 1 mapa. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [Trier], Galicien-Zentrum der Universität Trier, [2005], <<http://www-alt.uni-trier.de/uni/fb2/romanistik/galicia/pdf/galicien-magazin7.pdf>>, [Formato: PDF], [Consulta: 24/10/2005].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Nota sobre a música popular europea centrada nos instrumentos de vento do tipo da gaita. Fai referencia á gaita galega, da que cita partes (*roncos, borla, sobrepe, zapón, buxas, punteiro, fol, ronquillo*) e accesorios (*pallón, palleta*).

346 (R/04). FIDALGO SANTAMARIÑA, Xosé Antón: “Arredor do polbo. Do mar á montaña”, en Francisco Calo Lourido (coord.), *Antropoloxía mariñeira: Actas do Simposio Internacional de Antropoloxía in memoriam Xosé Filgueira Valverde (Pontevedra, 10-12 de xullo, 1997)*, Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, Ponencia de Antropoloxía Cultural, 1998:195-230, il. | [Ed. facs. en liña n.v.]: [2004], <http://www.consellodacultura.org/mediateca/pubs.pdf/antropoloxia_mar.pdf>, [Formato: PDF], [Consulta: 10/06/2007].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Inclúe un vocabulario cos aparellos para a pesca do polbo (*raña / rañeiro, garabeta, cotelo, espiga, táboa do polbo, gradella*) e cos instrumentos de captura (*gancho, bicheiro, espello, lañeira, nasa, escaravello, palangre*).

347 (N/05). FIGUEIRA TENREIRO, Sabela: *Os espazos da memoria: Patrimonio, simbolismo e identidade nas parroquias de Lanzós*, [Lugo], Instituto de Estudos Chairegos, [2005], 221 p., il., 7 mapas (= *Biblioteca Chairega*; 3).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. INF. DIATÓPICA (GALEGO CENTRAL)

Estuda a relación entre patrimonio, simbolismo e identidade a partir das percepcións comunitarias do patrimonio cultural. Comeza cunha aproximación aos conceptos de *simbolismo* e *identidade* como aspectos do patrimonio que van ser analizados. O obxectivo é coñecer as percepcións comunitarias

sobre os espazos e compartilas coa súa poboación. Deste xeito, accédese ás estruturas de significación socialmente establecidas pola comunidade e téntase explicar a maneira en que se conforman simbolicamente no discurso as identidades. Téntase dar resposta ao que expresan os elementos patrimoniais existentes nas parroquias de Lanzós (Vilalba, LU) para os seus veciños, incluíndo as lendas propias da zona e unha sumaria descrición xeográfica e toponímica do concello para ver en que inflúe nos aspectos sinalados.

348 (R/05). GARCÍA ARIAS, Pedro: “Castropol (Espigueo en su psicología y en su pequeña historia ligada a los juegos infantiles del occidente de Asturias)”, *BIEA*, XIX/55, 1965:155-162. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Oviedo, Real Instituto de Estudios Asturianos, [2005], <<http://tematico.asturias.es/cultura/ridea/ConsultaBoletines/PDFs/055-08.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 26/03/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. INF. DIATÓPICA (FALAS GALEGAS DE ASTURIAS)

Inclúe nomes gal.-ast. de xogos infantís.

349 (N/05). GONZÁLEZ PÉREZ, Clodio: *Historia do traxe galego*, Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, Consellería de Cultura e Deporte, Dirección Xeral de Creación e Difusión Cultural, 2005, 118 p., il. (= *Andel*; 47).

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Estudo sobre o traxe tradicional galego que inclúe algunhas ilustracións e testemuños escritos dos séculos XVIII e XIX. Describe as pezas do traxe e as variantes máis destacadas de cada zona. | Índice: Limiar | Introducción | I. Historia do traxe tradicional galego | 1. Configuración do traxe tradicional | 2. Non un traxe, moitos | 3. De tradicional a folclórico | II. Traxes e tecidos | 1. Clases de traxe | 1.1. Traxe de decotío | 1.2. Traxe de feira ou media festa | 1.3. Traxe de gada, de festa ou “dun día” | 1.4. Outros traxes e festas | 2. Clases de tecidos | III. Pezas do traxe tradicional | 1. Pezas femininas | 1.1. Cabeza | 1.2. Busto | 1.3. Pezas inferiores | 1.4. Sobretodos | 1.5. Outras pezas | 1.6. O calzado | 1.7. O aderezo | 2. Pezas masculinas | 2.1. Cabeza | 2.2. Busto | 2.3. Pezas inferiores | 2.4. Sobretodos | 2.5. Outras pezas | 2.6. O calzado | IV. Variantes e peculiaridades comarcais | Bibliografía.

350 (R/05). LABANDERA CAMPOAMOR, José Antonio: “Cocinas y lareras típicas de la comarca del Eo”, *BIEA*, XXIV/71, 1970:465-482. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Oviedo, Real Instituto de Estudios Asturianos, [2005], <<http://tematico.asturias.es/cultura/ridea/ConsultaBoletines/PDFs/071-10.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 26/03/2008].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. INF. DIATÓPICA (FALAS GALEGAS DE ASTURIAS)

Descrición etnográfica xeral das características específicas da cociña típica da comarca do Eo. O autor sinala que “[t]odas las cocinas que me sirvieron de fuente de información contaban ya varios siglos sin haber sufrido reforma ni alteración a pesar de su larga existencia. La mayoría databa del siglo XVIII, algunas, del XVIII e incluso las conocí más antiguas” (p. 463). Inclúe denominacións de partes e utensilios de cociña.

351 (R/05). Lors, Octavio: “Apuntes para el Folk-lore gallego. El Urco”, *Galicia-Co*, 1ª época, I/2, 1887:97-101. | [Ed. facs. en liña n.v.]: A Coruña, Real Academia Galega, Hemeroteca

Virtual, 2005, <<http://www.realacademiagallega.org/Hemeroteca/Revistas.do?letter=none>>, [Consulta: 12/08/2005]. | [Ed. facs. en liña n.v. da 1ª ed.]: [Madrid], Biblioteca Nacional de España, Hemeroteca Digital, [2006], <<http://hemerotecadigital.bne.es/cgi-bin/Pandora>>, [Formato: PDF], [Consulta: 29/03/2007].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO E DIACRÓNICO | 4. C

Análise etnográfica da lenda sobre este ser fantástico e estudo lingüístico da palabra, que leva ao autor a facer unha disertación sobre a historia de Galicia e sobre a lingua galega.

352 (R/05). LÓPEZ CUEVILLAS, Florentino / FERNÁNDEZ HERMIDA, Vicente / LORENZO FERNÁNDEZ, Xaquín: *Parroquia de Velle*, Santiago de Compostela, Seminario de Estudos Galegos, 1936, 328 p. + [36] p. de lám. | [Reed.]: Ourense, Museo do Pobo Galego / Deputación de Ourense, 2005, 330 p.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. INF. DIATÓPICA (GALEGO CENTRAL)

Estudo antropolóxico dos costumes da parroquia rural ourensá de Velle, modélico nalgunha das súas seccións. Aparece estruturado en seis apdos.: a terra, a xente, a historia, a vida material, a vida social e a vida espiritual. Os de máis interese lingüístico son os titulados "Os lugares" (p. 27-32), "A vida material" (p. 77-167), "Refráns e ditos" (p. 241-243) e "Adeviñas" (p. 243-244).

RECS.: Fritz Krüger, *VKR*, XI/1-2, 1938:179-180.

353 (N/05). SUÁREZ CAAMAÑO, José: *Nebra, un lugar por descubrir*, Santiago de Compostela, Comunidade de Montes de Nebra / Concello de Porto do Son, 2005, 247 p., il.

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. INF. DIATÓPICA (GALEGO OCCIDENTAL)

Estudo do val do Nebra (Porto do Son, CO) que refire aspectos relacionados coa súa historia, toponimia, economía, etc. Inclúe un apartado titulado *Toponimia* (p. 17-22) onde recolle os seguintes topónimos: *Santa María de Nebra, Belga, Calo, Cans, Carantoña, Castrallón, Coira, O Couto, O Curro, A Escorrentada, Foloña, A Igrexa, Orseño, O Pazo, A Pedra do Lobo, Pedreisoas, Perceboi, O Prado, A Puilla, A Puilla Boa, Queiro, Quintáns, Resúa, Sendia, Sobrado, Torres, leste, Xocín*. Noutros apdos. sobre a historia, agricultura, fogar, industria, etc., inclúese léxico da zona referido a distintos aspectos, como por exemplo, as partes do muíño, as partes do hórreo, as medidas agrarias, a resteba, a malla, os apeiros de labranza, os xogos, etc.

354-1 (N/05). VARELA VÁZQUEZ, María Montserrat: *Na memoria do pobo: oficios, contos e cantigas*, Santiago de Compostela, Sotelo Blanco, [2005], 240 p., il.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Traballo gañador do *Premio Vicente Risco de Ciencias Sociais* do ano 2005. Trátase dunha investigación etnográfica que recolle léxico referido aos distintos aspectos analizados (o traballo do liño, o muíño, os xogos, os capadores, etc.), así como moitas panxoliñas e coplas populares. Inclúe, ademais, un "Vocabulario" (p. 225-232) con 136 entradas seguidas da definición.

RECS.: Francisco Fernández Rei, "Outras mil primaveras de outono para o patrimonio inmaterial", *A Trabe de Ouro*, 63, 2005:97-100 [385-388].

354-2 (N/04). VÁZQUEZ PINTOR, Xosé: *Tal era vivir Os vellos oficios (III)*, Vigo, Xerais, 2004, 167 p., il.

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ORAL: INF. DIASTRÁTICA (XERGAS)

Ensaio divulgativo de carácter antropolóxico sobre algúns oficios tradicionais, que vén completar a serie de tres escritos polo autor [*Os vellos oficios* (1996, vid. *BILEGA* 5440); *A tribo sabe: Os vellos oficios (II)* (1999, vid. *BILEGA* 8673)]. Resulta útil para coñecer a terminoloxía específica relacionada coas actividades descritas, que aparece destacada en cursiva ao longo do texto. Ao final dalgúns apdos. presenta un pequeno glosario do oficio correspondente: colmeiros (teitadores) (p. 15), canteiros (p. 40), cesteiros de Mondariz (p. 56-57), cereiros, borreiros e capadores (p. 73-74), encadernadores (p. 91-92), carreiras do cordel (fiadoras) [sen glosario], ferradores de Penaporrín (p. 121-122) e aceiteiros de Quiroga [sen glosario]. Inclúe un apéndice con dous vocabularios de xergas: "O verbo dos arxinas de Aveda" (p. 139-153) e "O verbo dos cesteiros de Mondariz" (p. 155-163).

4182 Ciencias naturais

355 (N/05). CASTRO, Marisa / LÓPEZ ROMÁN, Víctor / SILVAR, Carlos (il.): *Cogumelos de Galiza*, [Vigo], A Nosa Terra, [2005], 142 p., il.

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Obra destinada a divulgar a micoloxía galega. Inclúe as denominacións populares seguidas das científicas dos distintos tipos de cogumelos.

356 (N/05). CASTRO, Marisa / JUSTO, Alfredo / LORENZO, Pilar / SOLIÑO, Ana: *Guía micolóxica dos ecosistemas galegos*, A Coruña, Bahía, 2005, 445 p., il. (= *Baía verde. Guía da Natureza*; 17).

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. INF. DIAFÁSICA (REXISTRO CIENTÍFICO-TÉCNICO)

Guía micolóxica en que, a seguir do nome científico, se ofrece o nome galego de cada fungo descrito. Tamén inclúe un "Glosario" (p. 407-421) cuns 350 termos relacionados coa micoloxía.

357 (N/05). FERNÁNDEZ DE LA CIGOÑA, Estanislao: *Lista de referencia das aves galegas*, Vigo, Asociación Galega para a Cultura e a Ecoloxía (AGCE), [2005], 112 p., il. (= *Colección natureza galega*; XIX).

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Listaxe de 425 aves agrupadas por ordes e familias. Inclúese o nome galego, o castelán e o científico.

4183 Outros ámbitos

358 (N/05). CARBALLO SUÁREZ, Xosé: "Mámoa Coto dos Mouros", *Descubriendo*, 7, 2005:243-252, il.

Lexicografía

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. DIACRÓNICO | 4. PC

Ofrécese a etimoloxía xeral da palabra *dolmen*, termo de orixe celta que derivaría dos vocábulos galeses *dol* «mesa» e *maen* «pedra», e máis da denominación *Coto dos mouros*. A historia popular atribuíulle aos mouros a construción das mámoas e por antonomasia “pasou a aplicarse ese termo [mouro] a calquera cousa ou feito do pasado que non se pode explicar por outra vía” (p. 247). O traballo complétase coa información histórica e arqueolóxica sobre o tema, así como un estudo específico sobre as mámoas no concello de Rodeiro (PO).

359 (N/05). DOPICO BLANCO, Fernando: “Heráldica na comarca de Ferrol: Algúns exemplos da súa evolución”, *Atenea-Ferrol*, 21, 2005:31-35, il.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Estudo heráldico da comarca ferrolá, con especial énfase no descubrimento dun lintel baixomedieval cunha estrela de cinco puntas no lugar de Santa María de Naraío (San Sadurniño, CO). O traballo contén un glosario de termos que inclúe as seguintes palabras: *armado/-a, armas, armería, axadrezado, baillía, banda, bezante, bordura, brasón, campo, cargada/-o, contorno, cortado/-a, cuartelado/-a, destra/-o, dragante, engolada, escaques, esmalte, faixa, flanco, heráldica, labra, lambrequíns, pasante, partición, partido, punta, resaltado/-a, roel/roeles, sinistra/-o, sumado/-a, surmontado/-a, timbre, xefe*.

360 (N/04). SIMES MARTÍNEZ, Fidel: *O bote polbeiro de Bueu*, [Santiago de Compostela], Xunta de Galicia, Consellería de Pesca e Asuntos Marítimos, [2004], 211 p., il.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Minucioso estudo desta embarcación tradicional da familia da lancha de relinga galega, utilizada exclusivamente no porto de Bueu (PO) e da que na actualidade só existe un reducido número de exemplares. O traballo, moi ricamente ilustrado, está feito desde a perspectiva da arquitectura naval e os métodos de construción empregados polos carpinteiros de ribeira. Baséase en datos recollidos da tradición oral, completados con materiais históricos, bibliográficos e documentais de diversa procedencia e con numeroso material fotográfico. Despois dunha introdución (p. 17-20) en que se describe brevemente o espazo físico-histórico, o cap. primeiro (p. 21-29) dedícase á arquitectura do bote polbeiro, cunha detallada descrición das súas partes e a inclusión dos nomes galegos das mesmas; no cap. segundo (p. 30-65) descríbese o proceso de construción, no terceiro (p. 67-77) a propulsión e goberno, con indicación das partes do remo e da vela, no cuarto (p. 79-88) a navegación e no quinto (p. 89-96) as artes de pesca. O estudo pecha cunha serie de anexos (p. 97-209) de carácter fundamentalmente técnico e nos que se inclúe unha ampla colección de fotografías.

42 Lexicografía

421 Historiografía da lexicografía galega

361 (R/05). CONDE TARRÍO, Germán: “Hernán Núñez (1555) e Gonzalo Correas (1627): os primeiros refraneiros galegos”, *CFG*, 6, 2004:27-56. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de

Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg06.pdf>>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. IBERORROMÁNICO | 4. E

En 1555 publicouse en Salamanca *Refranes o Proverbios en Romance*, obra póstuma de Hernán Núñez de Toledo y Guzmán (1475-1553), voluminoso traballo en que se documentan 8.557 formas sentenciosas, das cales 134 son galegas. Un século máis tarde, o paremiólogo Gonzalo de Correas (1571-1631) editou o seu *Vocabulario de refranes y frases proverbiales y otras fórmulas comunes de la lengua castellana* (1627), constituído por unhas 18.000 paremias (entre elas, 54 galegas). A pesar dos múltiples erros gramaticais que se atopan nas paremias galegas das dúas obras, consecuencia do descoñecemento que ambos os dous autores tiñan da lingua galega, o seu traballo foi de vital importancia na preservación dunha parte do acervo cultural galego e mesmo constituíu a base sobre a que se sustentarian os refraneiros posteriores [Adaptación do resumo que aparece na publicación]. Neste estudo preséntase en detalle o corpus paremiolóxico galego que conteñen estas obras clasificado nos seguintes apdos.: 1) paremias galegas que aparecen nas dúas; 2) as que aparecen só en Hernán Núñez e non en Correas pola perda dalgunhas follas do ms. orixinal; 3) as documentadas só nun dos dous refraneiros; 4) as consideradas por Hernán Núñez como galegas e por Correas como castelás ou portuguesas; 5) as consideradas por Correas como galegas e por Hernán Núñez como castelás ou portuguesas; 6) casos especiais; 7) paremias que falan da maneira de ser dos galegos; 8) paremias que abordan a forma de falar dos galegos.

362 (N/04). CONDE TARRÍO, Germán: “Le proverbe galicien: survivance face au proverbe castillan”, en Christine Palm-Meister (ed.), *Europhras 2000: Internationale Tagung zur Phraseologie vom 15.-18. Juni 2000 in Aske-Schweden*, Tübingen, Stauffenburg, 2004:35-44.

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 4. EC

Ofrece unha sinopse das diferentes recollas de proverbios galegos entre os sécs. XVI-XX, levadas a cabo tanto por paremiólogos casteláns, como por investigadores galegos, ata os máis recentes traballos de paremioloxía contrastiva, entre os que debe salientarse a tese de doutoramento do autor presentada na Universidade de Santiago de Compostela [*Estudio comparativo de las paremias en Francés, Castellano y Gallego* (1998, vid. BILEGA 8647)].

363 (R/05). GONZÁLEZ-MILLÁN, Xoán: “Os dicionarios de autoridades: a antoloxización lexicográfica da literatura galega”, *Madrygal*, 4, 2001:61-69. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Madrid, Universidad Complutense de Madrid, Portal de Revistas Científicas Complutenses, [2005], <<http://www.ucm.es/BUCM/revistas/fli/11389664/articulos/MADR0101110061A.PDF>>, [Formato: PDF], [Consulta: 12/01/2006].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO E DIACRÓNICO | 4. C

Estúdase o papel dos dicionarios como “mecanismos de canonización e lexitimación dunha identidade colectiva, traducida, segundo os intereses e motivacións dos seus responsables, en termos nacionais, proto-nacionais ou simplemente *galeguistas*” (p. 61). Para iso faise un percorrido polas obras que, desde finais do XIX, conforman a lexicografía galega, sinalando as achegas e a peculiaridade de cada unha delas “ó tempo que se aventuran liñas interpretativas para poder estudar o discurso lexicográfico en relación coa articulación dos idearios nacionais, e os dicionarios como fenómenos socio-culturais en

contextos caracterizados por unha dinámica sociodiscursiva na que ó criterio filolóxico lle corresponde un protagonismo determinante” (p. 61).

364 (R/05). MARTÍNS SEIXO, Manuel Anxo: “O labor de fraseógrafo de Manuel Leiras Pulpeiro”, *CFG*, 4 [= VV. AA., *Estudos e recadávivas*], 2003:59-77, il. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, [2005], <http://www.cirp.es/pub/docs/cfg04_03.pdf>, Formato: PDF, [Consulta: 13/03/2007].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C | 5. LINGUA ESCRITA: LINGUA LITERARIA

Analízase o labor de fraseógrafo desenvolvido por Manuel Leiras Pulpeiro (1854-1912), así como a presenza de fraseoloxismos na súa obra poética, e a influencia deste aspecto na obra de Antonio Noriega Varela (1869-1947); tamén se fai algunha referencia ao seu labor de lexicógrafo. Neste último campo destácase a recolla de vocabulario, agora publicada en “Vocabulario enviado por Leiras Pulpeiro á Academia Galega” (1970, vid. *BILEGA* 1063) e “O vocabulario de Leiras Pulpeiro (I)” (1986, vid. *BILEGA* 592). Como fraseógrafo, Leiras recolleu frases feitas e refráns que poden consultarse na sección da edición da súa obra completa que leva o título “Frases, adivinanzas, adagios y cantares” (1970, vid. *BILEGA* 2509). O coñecemento que posuía destes recursos do idioma percíbese non só na súa obra lexicográfica, senón tamén na literaria, onde lles dá cabida. O estudo ofrece exemplos ilustrativos dos diferentes tipos tanto nos traballos de recompilación como na obra poética.

365 (N/05). VALCÁRCEL LÓPEZ, Marcos: “Couceiro Freijomil e o seu *Diccionario de escritores*”, en Charo Ferreiro e Inma Pena (coords.), *Simposio sobre Antonio Couceiro Freijomil: Actas do congreso realizado pola Dirección Xeral de Creación e Difusión Cultural (Santiago de Compostela, o día 13 de maio de 2005)*, Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, Consellería de Cultura e Deporte, 2005:75-95 (= *Colección de difusión cultural*; 47).

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO

Nas p. 75-82 analízanse as características e organización do *Diccionario bio-bibliográfico de escritores* (1951-1954, vid. *BILEGA* 2474) de Antonio Couceiro Freijomil (1888-1954), nas p. 82-91 examínanse outros repertorios sobre escritores galegos aparecidos no período 1951-2005 e nas p. 91-94 propóñense varias liñas de traballo para estudar as colaboracións de escritores galegos na prensa periódica [T.A.G.].

RECS.: Damián Suárez Vázquez, *Cadernos de Lingua*, 28, 2005:183-186 [185].

Vid. tamén as entradas 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 120, 121, 263, 281, 282, 285, 287, 290, 291, 294, 297, 301, 407, 774, 865.

4211 Informes sobre proxectos lexicográficos

366 (R/05). “Academia gallega”, *Revista Gallega*, XI/538, 1905:1. | [Ed. facs. en liña n.v.]: A Coruña, Real Academia Galega, Hemeroteca Virtual, 2005, <<http://www.realacemiagallega.org/Hemeroteca/Revistas.do?letter=none>>, [Consulta: 12/08/2005].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Dá noticia da constitución dunha *Asociación iniciadora y protectora de la academia gallega*, que terá entre as súas aspiracións a de “dar unidade ao idioma galego, por medio da publicación de un gramática e un dicionario”. Ademais, recolle as instrucións pertinentes para proceder á recolleita de voces, cantigas, contos e refráns populares.

367 (R/05). “La Gaita Gallega”, *Revista Gallega*, XII/593, 1906:3. | [Ed. facs. en liña n.v.]: A Coruña, Real Academia Galega, Hemeroteca Virtual, 2005, <<http://www.realacademiagallega.org/Hemeroteca/Revistas.do?letter=none>>, [Consulta: 12/08/2005].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Recolle a voz *gaita* do *Breve dicionario gallego* [...] (1853, vid. *BILEGA* 5734) de Juan Manuel Pintos Villar e indica que este traballo vai ser empregado pola Real Academia Galega para a elaboración do seu dicionario.

368 (R/05). “Real Academia Gallega”, *Revista Gallega*, XIII/625, 1907:2-3. | [Ed. facs. en liña n.v.]: A Coruña, Real Academia Galega, Hemeroteca Virtual, 2005, <<http://www.realacademiagallega.org/Hemeroteca/Revistas.do?letter=none>>, [Consulta: 12/08/2005].

1. DIVULGACIÓN/OPINIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

Dáse noticia da constitución das comisións que se encargarán da elaboración do dicionario galego e da lectura das instrucións que se enviarán aos académicos para a recollida de voces coa intención de que o traballo resulte máis unificado, copioso e perfeccionado.

369 (R/05). ARES VÁZQUEZ, Carme / CARBALLEIRA ANLLO, Xosé María / HERMIDA GULIAS, Carme / IGLESIAS SIERRA, Primitivo / LEMA SUÁREZ, Xosé María / LÓPEZ FERNÁNDEZ, Rosa / NAVAZA BLANCO, Gonzalo: “Proxecto e método do *Gran Dicionario Xerais da Lingua*”, en Rosario Álvarez Blanco, Francisco Fernández Rei e Antón Santamarina (eds.), *A Lingua Galega: historia e actualidade: Actas do I Congreso Internacional (Santiago de Compostela, 16-20 de setembro de 1996)*, II, [Organizado polo] Instituto da Lingua Galega, Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega / Instituto da Lingua Galega, [2004]:527-537. | [Ed. facs. en liña n.v.]: Santiago de Compostela, Consello da Cultura Galega, [2005], <http://www.consellodacultura.org/mediateca/pubs.pdf/galego_historia_2.pdf>, [Formato: PDF], [Consulta: 13/01/2005].

1. INVESTIGACIÓN | 2. ÁMB. GALEGO | 3. SINCRÓNICO | 4. C

A inexistencia dun dicionario descritivo xeral da lingua galega por volta de 1994 fai que sexa a iniciativa privada (Edicións Xerais de Galicia) a que acometa os traballos para a súa realización. Neste artigo fálanse dalgúns aspectos do deseño do *Gran dicionario Xerais da lingua* (2000, vid. *BILEGA* 10042), como a elaboración e selección do seu corpus léxico ou a organización do contido das súas entradas, para o que se inclúen como exemplos as entradas de *dar* e *fillo*.

370 (R/05). BOULLÓN AGRELO, Ana Isabel: “Dicionario dos apelidos galegos”, en Rosario Álvarez Blanco, Francisco Fernández Rei e Antón Santamarina (eds.), *A Lingua Galega: historia e actualidade: Actas do I Congreso Internacional (Santiago de Compostela, 16-20 de setembro de 1996)*, II, [Organizado polo] Instituto da Lingua Galega, Santiago de Compostela, Consello da